

**SZENT LÁSZLÓ ÁLTALÁNOS MŰVELŐDÉSI
KÖZPONT
BAJA**

**A
PEDAGÓGIAI-MŰVELŐDÉSI PROGRAM
KIEGÉSZÍTÉSE ÉS MÓDOSÍTÁSA A KORMÁNY
202/2007. (VII. 31.) RENDELETE ALAPJÁN**

2007-2008-2009

Tartalom

I. BEVEZETÉS	3. oldal
---------------------	-----------------

A NEVELÉSI PROGRAM KIEGÉSZÍTÉSE

II. Kulcskompetenciák a Nat-ban és a Pedagógiai Programban	4. oldal
---	-----------------

Anyanyelvi kommunikáció

Idegen nyelvi kommunikáció

Matematikai kompetencia

Természettudományos kompetencia

Digitális kompetencia

A hatékony, önálló tanulás

Szociális és állampolgári kompetencia

Kezdeményezőkéesség és vállalkozói kompetencia

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkéesség

III. Kiemelt fejlesztési feladatok	32. oldal
---	------------------

IV. Tehetséggondozás, felzárkóztatás, esélyegyenlőség	41. oldal
--	------------------

A HELYI TANTERV KIEGÉSZÍTÉSE

V. A Nat műveltségterületeinek megjelenése a Szent László ÁMK tantárgyi rendszerében és a tantárgyi óraszámok	43. oldal
--	------------------

VI. Követelményrendszer és értékelés	67. oldal
---	------------------

VII. A nem szakrendszerű oktatás a Szent László ÁMK-ban	69. oldal
--	------------------

I. BEVEZETÉS

A 202/2007. (VII.31.) kormányrendelet 1. részében megfogalmazott elveknek megfelelően a Nemzeti alaptantervet olyan iránymutatásként kezeljük Pedagógiai programunk módosítása során, amely fő funkciója a közoktatás tartalmának elvi, szemléleti megalapozása oly módon, hogy iskolánk önállóságát szem előtt tartva meghatározza a közoktatás országosan érvényes általános céljait, a közvetítendő műveltség fő területeit, a közoktatás tartalmi szakaszolását és az egyes tartalmi szakaszokban megvalósítandó fejlesztési feladatokat. A Nat az iskolában elsajátítandó műveltség alapjait határozza meg, megteremtve ezzel a közoktatás egységét.

A Szent László ÁMK a helyi programmal szemben támasztott jogi és szakmai követelményeket oly módon teljesíti, hogy alapidokumentumaiban elvégzi a szükséges módosításokat, kiegészítéseket, illetve hogy a korábbi évek gyakorlatát folytatva helyi tantervét a Katolikus Pedagógiai Intézet, illetve az Apáczai Kiadó által készített, módosított kerettantervre építi.

A NEVELÉSI PROGRAM KIEGÉSZÍTÉSE

II. KULCSKOMPETENCIÁK A NAT-BAN ÉS A PEDAGÓGIAI PROGRAMBAN

A kulcskompetenciák fejlesztésével kapcsolatban a Szent László ÁMK Pedagógiai programja megállapítja, hogy ma a közoktatás világát a dinamikus változás és az állandóság egyszerre jellemzi.

Állandóság, mert az európai és benne a magyar pedagógia története során felhalmozott értékeket szükséges őrizni és erősíteni.

Ugyanakkor dinamikus változás is jellemzi, mivel az iskolai műveltség tartalmának elemeire ma már nemcsak egy közmegállapodáson alapuló műveltségkánon, hanem az iskola szűkebb és tágabb környezetének gazdasági-társadalmi kihívásai is alakítják.

Ezért a Szent László ÁMK saját programját az Európai Unió által megfogalmazott kompetenciahálóra épülő Nat-hoz igazítja oly módon, hogy miközben eleget tesz a kor és a törvény kívánalmainak, nagy gondot fordít saját arculata megőrzésére.

A kulcskompetenciák rendszerét kompetenciáknaként elemekre bontva tartalmazza a helyi program. Így könnyebben találhatók meg a tantárgyi rendszer keretei között az egyes területekkel kapcsolatos feladatok, amelyek áthatják az egész tantárgyi szerkezetet, mivel a kulcskompetenciákra mindenkinek szüksége van személyes boldogulásához és fejlődéséhez, az aktív állampolgári léthez, a társadalmi beilleszkedéshez és a munkához.

Mindegyik egyformán fontos, mivel mindegyik hozzájárulhat a sikeres élethez egy tudás alapú társadalomban. Felértékelődik az egyéni tanulás kompetenciájának fejlesztése, mert az emberi cselekvőképesség az egész életen át tartó tanulás folyamatában formálódik.

Sok kompetencia részben fedi egymást, és egymásba fonódik: az egyikhez szükséges elemek támogatják a másik terület kompetenciáit. Hasonló egymásra építettség jellemzi a kulcskompetenciák és a kiemelt fejlesztési feladatok viszonyát. A műveltségterületek fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákat összetett rendszerben jelenítik meg. Számos olyan fejlesztési terület van, amely mindegyik kompetencia részét képezi: például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképeség, a problémamegoldás...

Mindebből adódik, hogy a fejlesztés során arra kell törekedni, hogy meghatározott tanulói tevékenységek során lehetőség szerint minél több kompetenciaterület fejlesztésére tegyünk

kísérletet. Ez a követelmény az intenzív fejlesztés megszervezését teszi szükségessé. Minden tantárgy keretei között kell folynia a fejlesztési tevékenységnek, de ha az kiegészül egy-egy tréningyszerű intenzívebb szakasszal, akkor a várható eredmények jobbak lehetnek. Ezért célszerű minden tanévben néhány (két-három) alkalommal olyan témahetet szervezni, amely során minden tantárgy s minden tanóra kiemelt feladata a fejlesztő tevékenység. A témahetek minden félév első hetére eshetnek, a harmadikra pedig a tanév végén kerülhet sor.

Minden hét előre megtervezett tartalomra és célrendszerre épül. A témahetek tartalma csak részben kötött. A belépő évfolyamokon mindig a szociális kompetencia fejlesztése áll az első hét folyamán végzett munka középpontjában. A többi évfolyamon az igények és szükségletek határozzák meg a tervezett munka fő tartalmát, de célszerű a fejlesztéseket évi ütemben szervezni.

Minden hét kiemelten koncentrálódik valamelyik kompetenciára, de valamennyinek a fejlesztésére gondot kell fordítani. Célszerű például a 9. évfolyamon a szociális kompetencia célzott fejlesztése után két alkalommal a tanulás tanítását előtérbe helyezni.

Minden tanévben egy témahét projektfeladatokat is tartalmaz, elősegítve ezzel a projektoktatás megerősödését.

A KULCSKOMPETENCIÁK

Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot a társadalmi és kulturális tevékenységek során, az oktatásban és képzésben, a munkában, a családi életben és a szabadidős tevékenységekben.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

Az anyanyelvi kommunikáció az anyanyelv elsajátításának eredménye, amely természeténél fogva kapcsolódik az egyén kognitív képességének fejlődéséhez. Az anyanyelvi kommunikáció feltétele

- a megfelelő szókincs,

- valamint a nyelvtan és az egyes nyelvi funkciók ismerete.

Ez a tudásanyag felöleli

- a szóbeli kapcsolattartás fő típusainak,
- az irodalmi és nem irodalmi szövegek egész sorának,
- a különféle nyelvi stílusok fő sajátosságainak,
- valamint a nyelv és a kommunikáció változásainak ismeretét különféle helyzetekben.

Az egyén rendelkezik azzal a képességgel, hogy

- különféle kommunikációs helyzetekben,
- szóban és írásban kommunikálni tud,
- kommunikációját figyelemmel kíséri
- és a helyzetnek megfelelően alakítja.

Képes

- megkülönböztetni és felhasználni különféle típusú szövegeket,
- megkeresni, összegyűjteni és feldolgozni információkat,
- képes különböző segédeszközöket használni,
- saját szóbeli és írásbeli érveit a helyzetnek megfelelő módon meggyőzően megfogalmazni és kifejezni.

A pozitív **attitűd** magában foglalja

- a kritikus és építő jellegű párbeszédre való törekvést,
- az esztétikai minőség tiszteletét
- és mások megismerésének az igényét.

Ehhez ismernünk kell

- a nyelv másokra gyakorolt hatását,
- a társadalmilag felelős nyelvhasználat jelentőségét.

Az anyanyelvi kompetencia fejlesztésében érintett tantárgyak

A kompetencia fejlesztésének főbb területei és a fejlesztés főbb szervezési kérdései

Mivel az anyanyelvi kompetencia fejlettsége döntő módon járul hozzá az egyén tanulási folyamatai, valamint életvezetési stratégiái sikerességéhez, **e kompetencia fejlesztésében minden tantárgynak** szerepet kell vállalnia. Ez a szerepvállalás a hagyományos pedagógia kultúra kereti között mindig is érvényesült, de a tényleges fejlesztések kiemelt feladatként néhány tantárgyra (magyar nyelv és irodalom, történelem...) korlátozódtak.

Az utóbbi években folytatott mérések azt mutatják, hogy az anyanyelvhez kötődő képességek akkor fejlődnek a szükséges, illetve elvárható módon, ha kialakításukra a közoktatás rendszerének egésze alatt gondot fordítanak az oktatás résztvevői. A magyar nyelv és irodalom kiemelkedő szerepe változatlanul megmarad néhány részterületen (pl.: a nyelvtan és az egyes nyelvi funkciók ismerete...), de a fejlesztendő területek döntő többsége tantárgyaktól független.

Az anyanyelvi kommunikáció **középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás** áll, ezért a fejlesztések is ezekre irányulnak. Mindkét terület megköveteli, hogy a fiatalok **írásban és szóban** egyaránt magas színvonalú szövegeket legyenek képesek alkotni, valamint azt is, hogy egyre bonyolultabb szövegek értő feldolgozására vállalkozzanak.

A fejlesztő foglalkozások tartalmának tervezése során szükséges **megbízható felmérésekre** támaszkodnunk, amelyek lehetővé teszik számunkra, hogy tevékenységünk valóban a fejlesztendő területekre irányuljanak. Ilyen mérési anyagok állnak rendelkezésünkre a 4-5., 6-7., 10-11. évfolyamon a kompetenciamérések adatsoraiban, valamint a 9. évfolyamon az előző évi írásbeli felvételi vizsgák, az első évfolyam pedig belső mérések (DIFER) anyagai által. Ezekre és a tanítás során felhalmozott tapasztalatokra építve válik tervezhetővé a tanulók anyanyelvi kompetenciájának szervezett fejlesztése.

Néhány javasolt eljárás a kiemelt területek fejlesztésére.

Beszédkésztség

- Akadémikus vita
- Disputa
- Eszmecsere
- Háromlépéses interjú
- Irodalmi körök
- Konstruktív vita
- Vitaháló

Íráskészség, szövegalkotás

- Napló
- Írószeminárium
- Jegyzőkönyv
- Kockázás
- Levelezés
- Ötsoros
- Rövid esszé

Szövegértés

- Idézetkártya
- INSERT
- Kérdezzük a szerzőt!
- Kettéosztott napló
- Könyvismertetés
- Olvasónapló
- Találó kérdések

Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül – oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek –, az egyén szükségleteinek megfelelően. Az idegen nyelvi kommunikáció olyan képességeket is igényel, mint például a közvetítés, más kultúrák megértése. Az egyén nyelvtudásának szintje változhat a négy dimenzió (hallott szöveg értése, beszédképesség, olvasott szöveg értése és íráskészség), az egyes nyelvek és az egyén társadalmi-kulturális háttere, környezete és igényei/érdeklődése szerint.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

Az idegen nyelvi kommunikáció feltételezi

- a szókincsnek és a funkcionális nyelvtannak,
- valamint a szóbeli interakciók főbb típusainak
- és a nyelvi stílusoknak az ismeretét.

Fontos

- a társadalmi hagyományoknak,
- valamint a nyelvek kulturális vonatkozásainak és változatosságának az ismerete is.

Az idegen nyelvi kommunikációhoz szükséges **képességek** felölelik

- a szóbeli üzenetek megértését,
- beszélgetések kezdeményezését, folytatását és lezárását,
- valamint a szövegolvasást, szövegértést és szövegalkotást az egyéni igényeknek megfelelően.

Továbbá az egyénnek képesnek kell lennie

- a segédeszközök megfelelő használatára
- és az egész életen át tartó tanulás részeként a nyelv nem formális keretekben történő elsajátítására is.

A pozitív **attitűd** magában foglalja

- a kulturális sokféleség tiszteletben tartását
- és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti érdeklődést és kíváncsiságot.

Az idegen nyelvi kompetencia fejlesztésében érintett tantárgyak

A kompetencia fejlesztésének főbb területei és a fejlesztés főbb szervezési kérdései

Az idegennyelv-tanulás hatékonyságának növelése érdekében szükség van az iskolában folyó idegennyelv-tanítási gyakorlat megújítására. Olyan módszerekre van szükség, amelyek

figyelembe veszik a tanulók életkori sajátosságait, érdeklődését és ismereteit; témakörök, beszédszándékok és szituációk köré szerveződnek; és lehetővé teszik, hogy a tanulók értelmes cselekvések során, kommunikatív feladatok végrehajtása közben sajátítsák el az idegen nyelvet. Legjellemzőbb módszerek és munkaformák az idegen nyelvi kompetencia fejlesztésében: a felfedezés, a megbeszélés, a vita, a dráma, a játék, a páros és csoportmunka, valamint a projektmunka.

Az osztálytermi környezetben végzett tevékenységek, feladatok változatos szervezése számos lehetőséget kínál a tanulóknak a csoportos, páros vagy egyéni munkára. A munkaformák váltakozása motiválja a tanulót, valamint alkalmat teremt az új szerepek kipróbálására tanuló és tanár számára egyaránt.

A fejlesztés keretein belül több kapcsolódási pont is mutatkozik az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia és más kompetenciaterületek között. Az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia fejlesztése szorosan összefonódik, állandó kölcsönhatásban van egy sor más kompetencia fejlesztésével, így sok más tantárggyal is. Kiemelten fontos az idegen nyelvi és az **anyanyelvi kommunikatív kompetencia** integrált fejlesztése.

Mind a szövegértés, mind a szövegalkotás területén számos olyan kapcsolódási pont adódik, amelyek mentén az integráció megvalósítható. A nyelvet célként és eszközként alkalmazó szemlélet, a módszerek, a tanári-tanulói szerepek, a tevékenységekre épülő felfedező tanulás mind az integrációt segítik. Az idegen nyelvi és az anyanyelvi kompetencia fejlesztése így együttesen, egymással kölcsönhatásban erősíti a kommunikáció fejlesztését.

A **szociális, életviteli és környezeti kompetenciák** fejlesztésének területén is kínálkozik lehetőség az integrációra. Az idegen nyelv tanítása során számos olyan módszer, munkaforma alkalmazására van lehetősége a nyelvtanárnak, amely a szociális kompetencia fejlesztését segíti feladat elvégzése során. Az idegen nyelvi kompetencia fejlesztésének legfőbb célja a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának, ezen belül elsősorban a tanulók beszédképességének fejlesztése. Szintén fontos szerepet kap az írásbeli szövegértés fejlesztése, valamint az íráskészség fejlesztése is.

Néhány javasolt eljárás a kiemelt területek fejlesztésére

Beszédkésztség

- Párbeszéd
- Vita
- Csoportos vita
- Kórjáték (kérdés-válasz)
- Történetmesélés/történet befejezése
- Képleírás
- Történet elmesélése képek alapján
- Szöveg tartalmának szóbeli összefoglalása
- Interjú készítése
- Szómagyarázat, szavak körülírása
- Szövegek tartalmának jóslása
- Drámajáték

Írásbeli szövegértés

- Szakértői mozaik (csoportokban)
- Fordított mozaik (csoportokban)
- Újságcikkek értelmezése
- Autentikus szövegek értelmezése

Hallás utáni szövegértés

- fő mondanivaló visszaadása (globális szövegértés)
- hallott szöveg rövid összefoglalása (globális szövegértés)
- kérdések megválaszolása (szelektív szövegértés)
- írott szöveg hiányzó szavainak kiegészítése hallott szöveg alapján

Íráskészség, szövegalkotás

- irányított fogalmazás
- levélírás
- történet befejezése
- képregény alkotása
- project

Matematikai kompetencia

A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége, felkészítve ezzel az egyént a mindennapok problémáinak megoldására is. A kompetenciában és annak alakulásában a folyamatok és a tevékenységek éppúgy fontosak, mint az ismeretek. A matematikai kompetencia – eltérő mértékben – felöleli a matematikai gondolkodásmódhoz kapcsolódó képességek alakulását, használatát, a matematikai modellek alkalmazását (képletek, modellek, struktúrák, grafikonok/táblázatok), valamint a törekvést ezek alkalmazására.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

A matematika terén szükséges **ismeretek** magukban foglalják

- a számok, mértékek és struktúrák, az alpműveletek
- és alapvető matematikai reprezentációk fejlődő ismeretét,
- a matematikai fogalmak, összefüggések és koncepciók
- és azon kérdések megértését, amelyekre a matematika választ adhat.

A matematikai kompetencia birtokában az egyén rendelkezik azzal a **képességgel**, hogy

- alkalmazni tudja az alapvető matematikai elveket és folyamatokat az ismeretszerzésben és a problémák megoldásában, a mindennapokban, otthon és a munkahelyen.
- Követni és értékelni tudja az érvek láncolatát,
- matematikai úton képes indokolni az eredményeket,
- megérti a matematikai bizonyítást,
- a matematika nyelvén kommunikál,
- valamint alkalmazza a megfelelő segédeszközöket.

A matematika terén a pozitív **attitűd**

- az igazság tiszteletén és azon a törekvésen alapszik, hogy a dolgok logikus okát és érvényességét keressük.

A matematikai kompetencia fejlesztésének kérdései

A kompetenciaterületek között, amint az a bevezetőben olvasható, nagy átfedések találhatók. Az érintkezési pontok sokasága teszi lehetővé azt, hogy a fejlesztések a különféle tantárgyi területek közös szervezésében történjenek. Ez alól a matematikai kompetencia (részben) kivételt képez.

A matematikai kompetencia fogalma, felépítése zártabb, a tantárgyhoz erősebben kötődő rendszert mutat, mint a többi fejlesztendő terület. A szükséges ismeretek matematikaiak, a képességek zöme is szorosan kötődik a tantárgyhoz és a mögötte húzódó szaktudományhoz.

Csupán **néhány** olyan található közöttük, amely biztosan köthető általános, **tantárgytól független** területekhez: pl.: **követni és értékelni tudja az érvek láncolatát**. Ezekből az következne, hogy a matematikai kompetencia fejlesztése kizárólag a matematikaoktatás keretei között képzelhető el.

De ha a gondolkodás részeként a matematikai tehetség összetevőire is gondot fordítunk, láthatóvá válik, hogy a matematikai kompetencia fejlesztése is közös feladat, bár a fejlesztési feladatok céljai áttételesebben hatnak majd a matematikai kompetenciára, mint például a szövegértés fejlesztése az anyanyelvire.

A matematikai kompetencia fejlesztésének célja és a fejlesztés területei

A matematika tanítását a matematikai ismeretek elsajátításán túl is összetett célrendszer jellemzi. Fejleszti a tanulók általános gondolkodási képességeit, hat a rendszerező képességre, fejleszti a megismerési tevékenységet, hat a tanulók érzelmeire, mindezekkel együttesen támogatja a tanulók minden tantárgyra kiterjedő tanulási folyamatait. Erősíti a tanulóknak az emberiség kulturális öröksége iránti fogékonyságot és megbecsülést.

Ezek az általános, a szűken vett tantárgyi kereteken túlmutató célok jelölhetik ki a matematikai kompetencia fejlesztésének azon területeit, amelyek más tantárgyak keretei között is elérhetők.

A fejlesztés területei

Általános értelmi képességek

- Absztraháló képesség
- Asszociációs képesség
- Emlézőképesség
- Értő olvasás
- Fejlett nyelvi kompetencia
- Jó memória
- Koncentrációképesség
- Lényegkiemelő képesség
- Megfigyelőképeség
- Transzformáló képesség

Gondolkodásmódok

- Analitikus gondolkodás
- Analógiás gondolkodás
- Deduktív gondolkodás
- Induktív gondolkodás
- Következtetési gondolkodás
- Kritikai gondolkodás
- Problémamegoldó gondolkodás

Általános személyiségjegyek

- Fegyelmezettség
- Igényesség
- Játékosság, rugalmasság
- Kitartás
- Kíváncsiság
- Kudarctűrés
- Önbizalom
- Önkritika
- Szorgalom, kitartás

Kreatív személyiségjegyek

- Eredetiség
- Intuíció
- Képzelőerő
- Ötletesség
- Problémaérzékenység
- Spontaneitás

Természettudományos kompetencia

A természettudományos kompetencia készséget és képességet jelent arra, hogy ismeretek és módszerek sokaságának felhasználásával magyarázatokat és előrejelzéseket tegyünk a természetben, valamint az ember és a rajta kívüli természeti világ közt lezajló kölcsönhatásban lejátszódó folyamatokkal kapcsolatban magyarázatokat adjunk, előrejelzéseket tegyünk, s irányítsuk cselekvéseinket. Ennek a tudásnak az emberi vágyak és szükségletek kielégítése érdekében való alkalmazását nevezzük műszaki kompetenciának. E kompetencia magában foglalja az emberi tevékenység okozta változások megértését és az ezzel kapcsolatos, a fenntartható fejlődés formálásáért viselt egyéni és közösségi felelősséget.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

A természettudományok esetében elengedhetetlen

- a természeti világ alapelveinek,
- az alapvető tudományos fogalmaknak, módszereknek, a technológiai folyamatoknak,
- valamint a mindezek emberi alkalmazása során kifejtett tevékenységek természetére gyakorolt hatásának az ismerete.

Ezeknek az **ismereteknek** a birtokában

- az egyén megérti a tudományos elméletek szerepét a társadalmi folyamatok formálódásában,
- az alkalmazások és a technológiák előnyeit, korlátait és kockázatait a társadalom egészében (a döntéshozatallal, értékekkel, erkölcsi kérdésekkel, kultúrával stb. kapcsolatosan).

A természettudományos kompetencia birtokában

- az egyén képes mozgósítani természettudományos és műszaki műveltségét munkájában és a hétköznapi életben felmerülő problémák megoldása során.

Gyakorlatias módon tudja a tudását alkalmazni

- új technológiák, berendezések megismerésében és működtetésében,
- a tudományos eredmények alkalmazása során,
- problémamegoldásaiban,
- egyéni és közösségi célok elérésében,
- valamint a természettudományos és műszaki műveltséget igénylő döntések meghozatalában.
- Kritikus az áltudományos, az egyoldalúan tudomány- és technikaellenes megnyilvánulásokkal szemben.
- Képes és akar cselekedni a fenntartható fejlődés feltételeinek biztosítása érdekében lokálisan és globális vonatkozásokban egyaránt.

A természettudományos kompetencia

- kritikus és kíváncsi attitűdöt,
- az etikai kérdések iránti érdeklődést,
- valamint a biztonság és a fenntarthatóság tiszteletét egyaránt magában foglalja – különösen a tudományos és technológiai fejlődés saját magunkra, családunkra, közösségünkre és az egész Földre gyakorolt hatásával kapcsolatban.

Digitális kompetencia

A digitális kompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak (Information Society Technology, a továbbiakban: IST) magabiztos és kritikus használatát a munka, a kommunikáció és a szabadidő terén. Ez a következő készségeken, tevékenységeken alapul: információ felismerése, visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje; továbbá kommunikáció és hálózati együttműködés az interneten keresztül.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

A digitális kompetencia

- a természetnek,

- az IST szerepének és lehetőségeinek értését, alapos ismeretét jelenti a személyes és társadalmi életben, valamint a munkában.
- Magában foglalja a főbb számítógépes alkalmazásokat – szövegszerkesztés, adattáblázatok, adatbázisok, információtárolás-kezelés, az internet által kínált lehetőségek és az elektronikus média útján történő kommunikáció (e-mail, hálózati eszközök) – a szabadidő, az információ megosztás, az együttműködő hálózatépítés, a tanulás és a kutatás terén.
- Az egyénnek értenie kell, miként segíti az IST a kreativitást és az innovációt,
- ismernie kell az elérhető információ hitelessége és megbízhatósága körüli problémákat,
- valamint az IST interaktív használatához kapcsolódó etikai elveket.

A szükséges **képességek** felölelik

- az információ megkeresését, összegyűjtését és feldolgozását,
- a kritikus alkalmazást, a valós és a virtuális kapcsolatok megkülönböztetését.

Idetartozik

- a komplex információ előállítását, bemutatását és megértését elősegítő eszközök használata,
- valamint az internet alapú szolgáltatások elérése, a velük való kutatás,
- az IST alkalmazása a kritikai gondolkodás, a kreativitás és az innováció területén.

Az IST használata

- kritikus és megfontolt attitűdöket igényel az elérhető információ és az interaktív média felelősségteljes használata érdekében.
- A kompetencia fejlődését segítheti továbbá a kulturális, társadalmi és/vagy szakmai célokat szolgáló közösségekben és hálózatokban való részvétel.

A digitális kompetencia fejlesztésének kérdései

Az iskola világára alapvetően hatnak napjaink központi kérdései, problémái. A globalizáció kérdései, környezetvédelem, fenntartható fejlődés gondolata, fogyasztói tudatosság, egészségvédelem, interkulturális ismeretek jelentőségének növekedése, etikai-jogi problémák, a

média, az internet és a modern információs társadalom kihívásai mind-mind az iskolai nevelés és oktatás problémáivá váltak. Új készségek, képességek értékelődtek fel: tanulás tanulása, problémamegoldás, kooperációs készségek, IKT, kommunikációs készségek, szociális kompetenciák stb.

Ezek a területek nem köthetők szorosan egyik tantárgyhoz sem, átívelnek rajtuk, ezért hívjuk őket talán nem túl szerencsésen keresztntantervi témáknak, illetve kompetenciáknak. Megteremtik a kapcsolatot az iskola és a realitás között. Az iskolában tanult tartalmakat minél közelebb kell vinni a mindennapokhoz, a jelen problémáihoz, az élethez. IKT (Információs és kommunikációs technológia) alkalmazása:

Az információs és kommunikációs technológia módszereinek adott feladathoz illeszkedő, célszerű kiválasztása, hatékony használata, az alkalmazás értékelése. (Digitális tananyagok használata, számítógépes prezentáció)

Ésszerű egyensúly megtartása az IKT túlsúlya és hiánya között.

Az új technológiai környezetbe illeszkedő egyéni és csoportos megismerő tevékenység folytatása.

A fejlesztés területei

Általános értelmi képességek

• Absztraháló képesség	• Koncentrálóképeség
• Asszociációs képesség	• Lényegkiemelő képesség
• Emlékezőképesség	• Megfigyelőképeség
• Értő olvasás	• Transzformáló képesség
• Fejlett nyelvi kompetencia	• Alkotóképeség
• Jó memória	• Döntésképeség

Gondolkodásmódok

• Analitikus gondolkodás	• Következtetési gondolkodás
• Analógiás gondolkodás	• Kritikai gondolkodás
• Deduktív gondolkodás	• Problémamegoldó gondolkodás
• Induktív gondolkodás	

A hatékony, önálló tanulás

A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyén képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is. Felismeri szükségleteit és lehetőségeit, ismeri a tanulás folyamatát. Ez egyrészt új ismeretek szerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti. A hatékony és önálló tanulás arra készíti a tanulót, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását és képességeit helyzetek sokaságában használja, otthon, a munkában, a tanulási és képzési folyamataiban egyaránt. A motiváció és a magabiztosság e kompetencia elengedhetetlen eleme.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

A munka- vagy karriercélok teljesítését szolgáló tanuláshoz az egyénnek megfelelő **ismeretekkel** kell rendelkeznie

- a szükséges kompetenciákról, tudástartalmakról, képességekről és szakképesítésekről.

A hatékony és önálló tanulás feltétele, hogy

- az egyén ismerje és értse saját tanulási stratégiáit,
- készségeinek és szaktudásának erős és gyenge pontjait,
- valamint képes legyen megtalálni a számára elérhető oktatási és képzési lehetőségeket, útmutatást/támogatást.

A hatékony és önálló tanulás olyan alapvető **képességek** meglétét igényli, mint

- az írás, olvasás, számolás, valamint az IST-eszközök használata.

Ezekre épül

- az új ismeretek, elsajátítása, feldolgozása és beépítése.

A hatékony és önálló tanulás további feltétele

- a saját tanulási stratégia kialakítása,
- a motiváció folyamatos fenntartása,
- a figyelem összpontosítása,
- valamint a tanulás szándékának és céljának kritikus mérlegelése.
- Az egyénnek képesnek kell lennie a közös munkára
- és tudásának másokkal való megosztására,
- saját munkája értékelésére
- és szükség esetén tanács, információ és támogatás kérésére.

A pozitív **attitűd**,

1. tanulás iránti motivációt feltételez, folyamatos fenntartásához elengedhetetlen, hogy korábbi tanulási és élettapasztalatainkat felhasználjuk, új tanulási lehetőségeket kutassunk fel, és a tanultakat az élet minden területén széles körben alkalmazzuk.

A hatékony és önálló tanulás fejlesztésének szükségessége és célja

A közoktatás világára mindig jellemző volt az új tartalmi elemek megjelenése, befogadása. A régi értékek és az új tartalmak finom illesztése, harmonikus összehangolása fontos ismérve az oktatási rendszer működési hatékonyságának.

Egy idő óta az egyik új, egyre nagyobb szerepet játszó elem az oktatásban a tanulás tanítása, mivel a megszerzett ismeretek, tudásrendszerek a korábban tapasztaltakhoz képest gyorsabban cserélődnek, frissülnek, esetleg elavulnak. Mindenkinek, aki a modern társadalomban sikeres életet szeretne élni, szüksége van, szüksége lesz arra, hogy tudását időnként megújítsa. Erre előírások és gazdasági, társadalmi kényszerítő erők egyaránt ösztönözik.

Az ezzel járó kihívásoknak, követelményeknek csak akkor tud megfelelni az egyes ember, ha a tanulás iránti motivációja állandóan magas szintű, s ha ismeri, alkalmazza azokat a technikákat, amelyek lehetővé teszik számára az új tudástartalmak felkutatását, kiválasztását, elsajátítását. Ez

pedig feltételezi, hogy a tanulók a tantárgyi ismeretek, tudásrendszerek mellett a tanulásra vonatkozó ismereteiket is gyarapítják.

A hatékony és önálló tanulás fejlesztésének módja

A hatékony és önálló tanulás fejlesztése kiterjed az iskolás kor előtti nevelés, valamint közoktatás teljes időszakára. A fejlesztés alapvetően két formában történhet a középiskolában:

1. **Tantárgyi tartalmakba ágyazott (indirekt) formában a tanítási órákon.**
2. **Nem tantárgyi tartalmakba ágyazott (direkt) formában a témahetek, projekthetek alkalmával.**

A fejlesztés elvei, kiemelt területei

Mivel a hatékony és önálló tanulás területéhez tartozó ismeretek elsajátítása, a képességek fejlesztése, valamint a pozitív attitűdök kialakítása az iskolázás időszakán messze túlmutató tanulási folyamatok véghezvitelét segítik, a közoktatás idejének egészében szükséges ezek pozitív formálására gondot fordítani.

Ebből adódik, hogy minden tantárgy oktatása során ki kell térni az érintett területek vizsgálatára és fejlesztésére. A sikeres munka egyik feltétele itt különösen erősen érvényesül: csak azok a fejlesztések lehetnek hatékonyak, amelyek **nem elszigetelt tanári próbálkozásokra** épülnek, hanem a tanulócsoporthoz oktató **pedagógusok közötti kooperációra támaszkodnak**. Abból adódik ez, hogy a sikeres tanulás fejlesztése **számos speciális gyakorlat elvégzését** kívánja.

Egy-egy tréning, egy-egy tanítási óra nem alkalmas arra, hogy a segítségre szoruló fiatalok kellő ismeretre tegyenek szert, illetve kellő jártasságot szerezzenek a megismert gyakorlatok során ahhoz, hogy ismereteiket később új környezetben, új helyzetekben önállóan is alkalmazni tudják. Tehát csoportra vonatkozó közös tervek közös megvalósítása és ellenőrzése vezet eredményre.

A fejlesztés kiemelt területei

- A sikeres tanulás feltételeinek ismerete
- A tanulási szokások kontrollja
- Beszédkészség

- Beszédművelés: szókincsfejlesztés, helyes kiejtés, retorikai ismeretek
- Dinamikus olvasás
- Emlékezőképesség
- Gondolkodási képesség
- Íráskészség
- Kitartás
- Kommunikációs képességek
- Koncentráció
- Önállóság
- Önfegyelem
- Önismeret
- Önművelés
- Pozitív motiváció

Szociális és állampolgári kompetencia

A személyes, értékorientációs, interperszonális, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei. A közjó iránti elkötelezettség és tevékenység felöleli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalmi és szakmai életben, az egyre sokszínűbb társadalomban, továbbá ha szükséges, konfliktusokat is meg tud oldani. Az állampolgári kompetencia képessé teszi az egyént arra, hogy a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudását felhasználva, aktívan vegyen részt a közügyekben.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

Szociális kompetencia

A személyes és szociális jólét megköveteli, hogy

2. az egyén rendelkezzen saját fizikai és mentális egészségére vonatkozó ismeretekkel,
3. megértse az egészséges életvitelnek ebben játszott meghatározó szerepét.

A sikeres kapcsolatok és a társadalmi részvétel érdekében elengedhetetlen

- a normatudat,
- a viselkedési és az általánosan elfogadott magatartási szabályok megértése.

Fontos

- az egyénnel, a csoporttal, a munkaszervezettel,

- a nemek közti egyenlőséggel, a megkülönböztetés-mentességgel, a társadalommal és a kultúrával kapcsolatos alapvető koncepciók ismerete.

Kívánatos

- a tájékozódás az európai társadalmak multikulturális és társadalmi-gazdasági dimenzióiban,
- továbbá a nemzeti kulturális identitás és az európai identitás kapcsolatának a megértése.

E kompetencia alapja az a **képesség**, hogy

- különféle területeken hatékonyan tudjunk kommunikálni,
- figyelembe vesszük és megértjük a különböző nézőpontokat,
- tárgyalópartnereinkben bizalmat keltünk,
- és empátikusak vagyunk.

Idetartozik még

- a stressz és a frusztráció kezelése, a változások iránti fogékonyság.

Az **attitűdök** vonatkozásában

- az együttműködés, a magabiztosság és az integritás a legfontosabb.

Idetartozik még

- a társadalmi-gazdasági fejlődés, az interkulturális kommunikáció iránti érdeklődés, a sokféleség elismerése.

Fontos része ennek az attitűdnek

- a személyes előítéletek leküzdésére és a kompromisszumra való törekvés.

Az állampolgári kompetencia

- a demokrácia, az állampolgárság fogalmának és az állampolgári jogoknak az ismeretén alapul, ahogyan ezek az Európai Unió Alapjogi Chartájában és a nemzetközi

nyilatkozatokban szerepelnek, és ahogyan ezeket helyi, regionális, nemzeti, európai és nemzetközi szinten alkalmazzák.

A kompetencia magában foglalja

- az aktuális események,
- valamint a nemzeti, az európai és a világtörténelem fő eseményeinek és tendenciáinak,
- továbbá a társadalmi és politikai mozgalmak céljainak, értékeinek és politikáinak az ismeretét.

Idetartozik

- az európai integráció és az EU struktúráinak, főbb célkitűzéseinek és értékeinek az ismerete,
- valamint az európai sokféleség és a kulturális identitás tudatosítása is.

Az állampolgári kompetencia olyan **képességeket** igényel, mint

- a közügyekben való hatékony együttműködés,
- a helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés.

Magában foglalja

- a közösségi tevékenységek és a különböző szinteken – a helyi szinttől a nemzeti és európai szintig – hozott döntések kritikus és kreatív elemzését, a döntéshozatalban való részvételt, elsősorban szavazás útján.

A pozitív **attitűdök**

- az emberi jogok teljes körű tiszteletén alapulnak,
- ideértve az egyenlőség és a demokrácia tiszteletét,
- a vallási és etnikai csoportok kulturális sokszínűségének megértését.

Magában foglalja

- a településhez, az országhoz, az EU-hoz és általában az Európához való tartozást,
- a részvétel iránti nyitottságot a demokratikus döntéshozatal valamennyi szintjén,
- valamint a felelősségérzetnek és a közösségi összetartást megalapozó közös értékek elfogadásának és tiszteletben tartásának a kinyilvánítását (pl. a demokratikus elvek tiszteletben tartása).

Az alkotó részvétel

- az állampolgári tevékenységeket,
- a társadalmi sokféleség és kohézió, valamint a fenntartható fejlődés támogatását és mások értékeinek, magánéletének a tiszteletét is jelenti.

A szociális kompetencia fejlesztésének szükségessége és célja

Több évtizede folyó pedagógiai, szociológiai és pszichológiai kutatások bizonyítják, hogy a szociális kompetencia fejlettségi szintje jelentős mértékben befolyásolja az egyén

1. belső kiegyensúlyozottságát, lelkiállapotát,
2. lelki és fizikai terhelhetőségét,
3. életszervezési és –vezetési elveit és stratégiáit,
4. természeti környezetéhez fűződő viszonyait, alkalmazkodóképességét,
5. tágabb és szűkebb társadalmi környezetéhez fűződő viszonyait, alkalmazkodóképességét,
6. tanulmányi sikerességét,
7. életvitelének általános sikerességét.

A szociális kompetencia fejlesztésének módja

A szociális kompetencia fejlesztése kiterjed az iskolás kor előtti nevelés, valamint a közoktatás teljes időszakára. A fejlesztés alapvetően három formában történhet:

1. **A különböző elméleti irányzatokat ötvöző komplex fejlesztés formájában, oktatási csomagok felhasználásával.**

2. Nem tantárgyi tartalmakba ágyazott (direkt) formában.

3. Tantárgyi tartalmakba ágyazott (indirekt) formában.

A fejlesztés elvei és kiemelt területei

A szociális és állampolgári kompetencia összetett, bonyolult rendszer. Fejlesztése csak szelekcióra épülő terv alkalmazása esetén lehet hatékony. A tervezés két alapelve épül:

1. **Az állandóság elve** – Közös, minden tanulóra kiterjedő tevékenységek és fejlesztendő területek.
2. **A rugalmasság elve** – A csoportok sajátos szükségleteinek lefedése.

A fejlesztés tartalmi elemeit a kompetencia Nat-ban közölt meghatározásából kell levezetni, de azzal a kiegészítéssel, hogy ezt a definíciót gazdagítja az intézmény világnézeti elkötelezettségéből adódó nevelési koncepciója, amely nemcsak az emberi társadalom tagjaként tételezi a tanulót, hanem Isten Országá polgárává is kívánja nevelni.

A fejlesztés tervezése során előnybe kell részesíteni azokat a területeket, amelyek a tanulók világnézeti nevelése szempontjából fontosabbak, illetve azokat, amelyek esetén a befektetett munka eredményessége mérhető.

A kiemelt területek

Személyközi viselkedés

• Figyelemfelkeltés	• Kölcsönös segítségadás
• Másoknak szentelt figyelem	• Konfliktusok megelőzése
• Tiszteletadás	• Konfliktusok kezelése
• Pozitív attitűdök mások iránt	• Közvetítés konfliktusba került személyek között
• Társas viselkedés	• Felelősségtudat
• Együttműködés (párban, csoportban, barátokkal, idegenekkel...)	• Felelősségvállalás

Személyes elemek

- Reális önismeret
- Az egyén önmagával szembeni felelősségének kialakítása
- Önfegyelem, önkontroll
- Önfejlődés

Feladattal (munkával) kapcsolatos elemek

- Információk kezelése, átadása, fogadása
- Figyelem és fegyelem a munkavégzés során
- Csoporton belüli aktivitás
- Reális célkitűzés és munkavállalás
- Közszerelés vállalása

A szociális kompetencia fejlesztésének szervezési kérdései

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése nem kötődik egyetlen tantárgyhoz és egyetlen évfolyamhoz sem, ezért minden évfolyam és minden tantárgy felelős a fejlesztések ezen területeiért.

Ennek ellenére ki kell emelni a belépő évfolyamokat, mivel ott különösen fontos szerepet kap ezen kompetencia fejlesztése.

Itt a tanulók új társakkal, új tanárokkal, új szabályokkal, új környezettel ismerkednek. Ez önmagában is kiemeli a szociális kompetencia szerepét, ráadásul jelentős mértékben az ezen a területen elért sikerektől függ későbbiekben a tanulók, tanulócsoportok sikeressége. Ezért ezeken az évfolyamokon a szociális kompetencia fejlesztésének összetettebb módját alkalmazzuk, mint a későbbi évfolyamokon.

A szociális kompetencia fejlesztésének módja a belépő (1., 5., 9.) évfolyamokon

Az alkalmazott fejlesztési forma	Az alkalmazás helye a tanév rendszerében
Komplex fejlesztés	A tanév első hetében, esetleg a tanév végén ismételni • Csoportépítő • Önismereti tanulásmódszertan • Kommunikációs foglalkozások
Direkt fejlesztés (Nem tantárgyi rendszerbe építve)	Osztályfőnöki Szakköri, szakmai csoportok körében
Indirekt fejlesztés (Tantárgyi rendszerbe építve)	Valamennyi tantárgy keretei között, de kiemelten • Testnevelés és sport • Magyar nyelv és irodalom • Történelem • Matematika • Idegen nyelv

A szociális és kompetencia fejlesztésének módja a többi évfolyamon

Az alkalmazott fejlesztési forma	Az alkalmazás helye a tanév rendszerében
Komplex fejlesztés	Szükség szerint
Direkt fejlesztés (Nem tantárgyi rendszerbe építve)	Osztályfőnöki órákon a tanév egésze során ismétlődő rend szerint Szakköri és szakmai csoportok
	Valamennyi tantárgy keretei között a tanév

Indirekt fejlesztés (Tantárgyi rendszerbe építve)	során előre meghatározott váltórend szerint. Kiemelten • Testnevelés és sport • Magyar nyelv és irodalom • Történelem • Matematika • Idegen nyelv
---	--

Mivel a szociális kompetencia fejlesztése nagyrészt csoportos tevékenységgel oldható meg, minden pedagógiai munka, amelynek célja ennek a területnek a fejlesztése, a kooperatív technikák, valamint a differenciált oktatás elveinek alkalmazásával szervezhető meg.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia segíti az egyént a mindennapi életben - a munkahelyén is - abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínákozó lehetőségek megragadására. A tudást, a kreativitást, az újításra való beállítódást és a kockázatvállalást jelenti, valamint azt, hogy célkitűzései érdekében az egyén terveket készít és hajt végre. Alapját képezi azoknak a speciális ismereteknek és képességeknek, amelyekre a gazdasági tevékenységek során van szükség.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

A szükséges **ismeretek** egyrészt

- az egyén személyes, szakmai és/vagy üzleti tevékenységeihez illeszthető lehetőségek, kihívások felismerését, értelmezését,

másrészt

- a gazdaság működésének átfogóbb megértését,
- a pénz világában való tájékozódást foglalják magukban.
- Az egyénnek tudatában kell lennie a vállalkozások pénzügyi és jogi feltételeivel.

Olyan készségek, **képességek** tartoznak ide, mint

- tervezés, szervezés, irányítás, vezetés, delegálás, az elemzés, a kommunikálás, a tapasztalatok értékelése, kockázatfelmérés és vállalás, egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés.

A pozitív **attitűdöt**

- a függetlenség, a kreativitás és az innováció jellemzi a személyes és társadalmi életben, valamint a munkában egyaránt.
- Feltételezi a célok elérését segítő motivációt és elhatározottságot, legyenek azok személyes, másokkal közös és/vagy munkával kapcsolatos célok vagy törekvések.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség magában foglalja az esztétikai megismerés, illetve elképzelések, élmények és érzések kreatív kifejezése fontosságának elismerését mind a tradicionális művészetek nyelvein, illetve a média segítségével, ideértve különösen az irodalmat, a zenét, a táncot, a drámát, a bábjátékot, a vizuális művészeteket, a tárgyak, épületek, terek kultúráját, a modern művészeti kifejezőeszközöket, a fotót s a mozgóképet.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség feltételezi

- a helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökségnek,
- valamint az egyénnek, közösségeinek a világban elfoglalt helyének a tudatosítását,
- a főbb művészeti alkotások értő és beleérző ismeretét,
- a népszerű kortárs kultúra és kifejezőmódok vonatkozásában is.

Idetartozik Európa (az európai országok, nemzetek és kisebbségek)

- kulturális és nyelvi sokféleségének a megőrzésére irányuló igénynek,

- a közízlés fejlődésének,
- valamint az esztétikum mindennapokban betöltött szerepének a megértése.

Olyan **képességek** tartoznak ide, mint

- művészi önkifejezés,
- műalkotások és előadások elemzése,
- saját nézőpont összevetése mások véleményével,
- a kulturális tevékenységben rejlő gazdasági lehetőségek felismerése és kiaknázása.

A pozitív **attitűdök** alapját

- a művészi kifejezés sokfélesége iránti nyitottság
- és az esztétikai érzék fejlesztésére való hajlandóság képezi.
- A nyitottság, az érdeklődés, a fogékonyság fejleszti a kreativitást és az arra való készséget, hogy a művészi önkifejezés és a kulturális életben való részvétel révén gazdagítsuk önismeretünket, emberi viszonyainkat, eligazodjunk a világban.

III. KIEMELT FEJLESZTÉSI FELADATOK

A Nemzeti alaptanterv kiemelt fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákra épülnek. Összekötik a műveltségterületek bevezetőit és fejlesztési feladatait.

Énkép, önismeret

Az egyén önmagához való viszonya, önmagáról alkotott képe, a személyiség belső diszpozíciói saját befogadó-alkotó tevékenysége során alakulnak ki, csakúgy, mint a személyiségére jellemző egyéb tulajdonságok. Az egyén maga határozza meg tevékenysége irányát, és aktivitásának mértéke, színvonala is nagymértékben függ az önmagáról, képességeiről, igényeiről alkotott képtől és az önmagával szemben támasztott elvárásoktól. A Nemzeti alaptantervben megnevezett értékek és kompetenciák csak akkor épülnek be a tanulók önképébe és válnak magatartást irányító tényezőkké, ha a tanulók maguk is részeseivé válnak az értékek megnevezésének, azonosításának, megértik következményeiket, és megismerik az elsajátított tudás, készségek működését, felhasználhatóságát. Ahhoz, hogy a tanulók képesek legyenek énképükbe, önreflexióikba integrálni az elsajátított tudást, készségeket, tanulást segítő beállítódásokat, motívumokat, a tanítás-tanulás egész folyamatában gondoskodni kell arról is, hogy egyre kompetensebbnek érezzék magukat saját fejlődésük, sorsuk és életpályájuk alakításában. Az egyén önmagához való viszonyának alakításában alapvető célként tűzhető ki az önmegismerés és önkontroll; a felelősség önmagukért; az önállóság; az önfejlesztés igénye és az erre irányuló tevékenységek, valamint mindezek eredményeként a személyes méltóság.

Hon- és népismeret

Elengedhetetlen, hogy a tanulók ismerjék népünk kulturális örökségének jellemző sajátosságait, *nemzeti kultúránk* nagy múltú értékeit. Ennek során tanulmányozzák a kiemelkedő magyar történelmi személyiségeket, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók tevékenységét, munkásságát, ismerjék meg a haza földrajzát, irodalmát, történelmét, mindennapi életét.

Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez, az ezekkel való azonosuláshoz vezetnek. Ismerjék meg a városi és a falusi élet hagyományait, jellegzetességeit.

Fontos feladat a harmonikus kapcsolat elősegítése a természeti és a társadalmi környezettel, a nemzettudat megalapozása, a nemzeti önismeret, a hazaszeretet elmélyítése és ettől elválaszthatatlan módon a hazánkban és szomszédságunkban élő más népek, népcsoportok értékeinek, történelmének, hagyományainak megbecsülése. A NAT a fiatalokat a szűkebb és tágabb környezet történelmi, kulturális és vallási emlékeinek, hagyományainak feltárására, ápolására, az ezekért végzett egyéni és közösségi tevékenységre ösztönzi.

Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

Európa a magyarság tágabb hazája. A tanulók szerezzenek ismereteket az Európai Unió kialakulásának történetéről, alkotmányáról, intézményrendszeréről, az uniós politika szempontrendszeréről. Diákként és felnőttként tudjanak élni a megnövekedett lehetőségekkel. Magyarságtudatukat megőrizve váljanak európai polgárokká.

Tanulóinkat iskolás éveik alatt is olyan ismeretekkel, személyes tapasztalatokkal kell gazdagítani, amelyek birtokában meg tudják találni helyüket az európai nyitott társadalmakban. Fontos az is, hogy európai identitásuk megerősödésével nyitottak és elfogadóak legyenek az Európán kívüli kultúrák iránt is.

A tanulók ismerjék meg az *egyetemes emberi civilizáció* legjellemzőbb, legnagyobb hatású eredményeit. Váljanak nyitottá és megértővé a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások, a másság iránt. Szerezzenek információkat az emberiség közös, globális problémáiról, az ezek kezelése érdekében kialakuló nemzetközi együttműködésről. Növekedjék érzékenységük a problémák lényege, okai, az összefüggések és a megoldási lehetőségek keresése, feltárása iránt. Az iskolák és a tanulók törekedjenek arra, hogy közvetlenül is részt vállaljanak a nemzetközi kapcsolatok ápolásában.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállamban a társadalom fejlődésének és az egyén sikerességének, boldogulásának s nem ritkán boldogságának is egyik fontos feltétele az egyén részvétele a civil társadalom, a lakóhelyi, a szakmai, kulturális közösség életében és/vagy a politikai életben. Olyan részvétel, amelyet a megfelelő tudás, a társadalmi együttélés szabályainak kölcsönös betartása, az erőszakmentesség jellemez, és az emberi jogok, a demokrácia értékeinek tisztelete vezérel. A Magyar Köztársaság közoktatási rendszerének tehát egyik alapvető feladata olyan formális, nem formális és informális tanulási lehetőségek biztosítása, amelyek elősegítik a tanulók *aktív állampolgárrá válását*.

Az aktív állampolgári léthez *ismeretek, képességek, megfelelő beállítottság és motiváltság* szükséges. A megfelelő ismeretek az Ember és társadalom műveltségi területre koncentrálódnak, a képességek, értékorientációk, beállítódások fejlődéséhez az iskolai tanulás teljes folyamata és az iskolai élet teremthet lehetőségeket. Az aktív állampolgári magatartáshoz szükséges rész-képességek (pl. a társadalmi viszonyrendszerek felismerésének képessége, az egyenlő bánásmódhoz való jog felismerésének képessége, a konfliktuskezelés, a humanitárius segítségnyújtás, az együttműködés képessége), értékorientációk, beállítódások (pl. felelősség, autonóm cselekvés, megbízhatóság, tolerancia, társadalmilag elfogadott viselkedés) elsajátítását döntően a tanulók aktív részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások minősége, illetve az iskolai élet demokratikus gyakorlata biztosíthatja.

Gazdasági nevelés

A gazdálkodás és a pénz világára vonatkozó tudás nélkül nem érthetjük meg a bennünket körülvevő világ számunkra fontos folyamatainak jelentős hányadát; e tudás általános műveltségünk részévé vált. A gazdaság alapvető összefüggéseit értő és a javaikkal okosan gazdálkodni képes egyének nélkül nem képzelhető sem működő demokrácia, sem életképes piacgazdaság. Minden olyan országnak, amely anyagi biztonságra törekszik és szeretne helytállni a globális versenytérben, elemi érdeke, hogy állampolgárai nyitottak legyenek a gazdaság világára.

A társadalom számára is nélkülözhetetlen, hogy tagjaiban pozitív attitűd alakuljon ki az értékteremtő munka, a javakkal való gazdálkodás és a gazdasági ésszerűség iránt. Értsék a fogyasztás gazdaságot mozgató szerepét, saját fogyasztói magatartásuk jelentőségét, felelősségét.

Az iskolai nevelésnek alapvető szerepe van abban, hogy a tanulók tudatos fogyasztókká váljanak, mérlegelni tudják a döntéseikkel járó kockázatokat, a hasznot vagy a költségeket. Ismerjék fel a fenntartható fogyasztás és az egyéni érdekeik kapcsolatát. Hozzájárul annak a képességnek a kialakításához, hogy megtalálják az egyensúlyt a rövidebb és hosszabb távú előnyök között. Elősegíti, hogy képessé váljanak a rendelkezésükre álló erőforrásokkal való gazdálkodásra, beleértve a pénzzel való bánni tudást is. Nemcsak az egyén létérdeke, hogy okos döntéseket tudjon hozni, amikor hitelekről vagy megtakarításokról van szó, hanem a társadalomé is. Ezért is kell az iskolai nevelés során kellő figyelmet fordítani a gazdálkodással és a pénzügyekkel kapcsolatos képességek fejlesztésére, és a személyiségnevelés fontos részének kell tekinteni az okos gazdálkodás képességének a kialakítását, továbbá azt, hogy tudjanak eligazodni a fogyasztási javak, szolgáltatások, marketinghatások és viselkedésmódok között.

Környezettudatosságra nevelés

A környezettudatosságra nevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezet megóvására, elősegítve ezzel az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését.

A fenntartható fejlődés feltételezi az egész életen át tartó tanulást, amelynek segítségével tájékozott és tevékeny állampolgárok nevelődnek, akik kreatívan gondolkodnak, eligazodnak a természet és a környezet, a társadalom, a jog és a gazdaság területén, és felelősséget vállalnak egyéni vagy közös tetteikért.

Mindez úgy valósítható meg, ha különös figyelmet fordítunk a tanulók természettudományi gondolkodásmódjának fejlesztésére.

Ha a tanulók érzékennyé válnak környezetük állapota iránt, akkor képesek lesznek a környezet sajátosságainak, minőségi változásainak megismerésére és elemi szintű értékelésére, a környezet természeti és ember alkotta értékeinek felismerésére és megőrzésére, a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességeik vállalására és jogaik gyakorlására. A környezet ismeretén és a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartásnak a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelvnek kell lennie egyéni és közösségi szinten egyaránt.

A környezeti nevelés során a tanulók ismerjék meg azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Konkrét hazai példákon ismerjék fel a társadalmi-gazdasági modernizáció egyénre gyakorolt pozitív és negatív hatásait a környezeti következmények tükrében. Értsék a fogyasztás és a környezeti erőforrások kapcsolatát, a fenntartható fogyasztás elvét.

Kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzése válják meghatározóvá. Szerezzenek személyes tapasztalatokat a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén.

A tanulás tanítása

A tanulás a pszichikum tartós módosulása külső tényezők hatására, tehát nem csupán ismeretelsajátítás és a figyelem, emlékezet működtetése. Tág értelmezése magában foglalja valamennyi értelmi képesség és az egész személyiség fejlődését, fejlesztését. Ez az iskola alapfeladata.

A tanulás számos összetevője tanítható. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést a különböző szaktárgyi témák iránt, útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, annak szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban, valamint tanítsa a gyerekeket tanulni.

Törekedjenek arra, hogy a tanulók fokozatos önállóságra tegyenek szert a tanulás tervezésében, vegyenek részt a kedvező körülmények (külső feltételek) kialakításában. Élményeik és tapasztalataik alapján ismerjék meg és tudatosítsák saját pszichikus feltételeiket.

A hatékony tanulás módszereinek és technikáinak az elsajátíttatása, az önművelés igényének és szokásának kibontakoztatása, a könyvtári és más információforrások használata elsősorban a következőket foglalja magában: az alapkészségek kialakítása (értő olvasás, íráskészség, számfogalom fejlesztése), az előzetes tudás és tapasztalat mozgósítása; az egyénre szabott tanulási módszerek, eljárások kiépítése; a csoportos tanulás módszerei, kooperatív munka; az emlékezet erősítése, célszerű rögzítési módszerek kialakítása; a gondolkodási kultúra fejlesztése; az önművelés igényének és szokásának kibontakoztatása; az egész életen át tartó tanulás eszközeinek megismerése, módszereinek elsajátítása.

A tanulás fontos színtere, eszköze az iskola könyvtára és informatikai bázisa. A hagyományos tantermi oktatást az iskola keretein belül is kiegészítik az egyéni tanulási formák, amelyekhez sokféle információforrás gyors elérésére van szükség. A könyvtár használata minden ismeretterületen nélkülözhetetlen. Az önálló ismeretszerzés érdekében a tanulóknak el kell sajátítaniuk a könyvtári ismeretszerzés technikáját, módszereit mind a nyomtatott dokumentumok, mind az elektronikus dokumentumok használata révén. Ismerniük kell a könyvtári keresés módját, a keresés eszközeit, a főbb dokumentumfajtákat, valamint azok tanulásban betöltött szerepét, információs értékét. El kell sajátítaniuk az adatgyűjtés, témafeldolgozás, forrásfelhasználás technikáját, az interneten való keresés stratégiáját.

A tanulás megszervezhető az iskolán kívül is. Tanulási színtér például a múzeum, a kiállító terem, a művészeti előadás színtere, de akár a "szabad tér" is.

A tanulási folyamatot jelentősen átalakítja az informatikai eszközök és az elektronikus oktatási segédanyagok használata. Ez új lehetőséget teremt az ismeretátadásban, a kísérleteken alapuló tanulásban, valamint a csoportos tanulás módszereinek kialakításában.

A pedagógus fontos feladata, hogy megismerje a tanulók sajátos tanulási módjait, stratégiáit, stílusát, szokásait. Vegye figyelembe a megismerés életkori és egyéni jellemzőit, és ezekre alapozza a tanulás fejlesztését. Gondosan kutassa fel és válassza meg a fejlesztés tárgyi-cselekvéses, szemléletes-képi és elvont-verbális útjait, és életszerű tartalommal ruházza fel azokat.

Törekednie kell a gondolkodási képességek, elsősorban a rendszerezés, a valós vagy szimulált kísérleteken alapuló tapasztalás és kombináció, a következtetés és a problémamegoldás

fejlesztésére, különös tekintettel az analízis, szintézis, összehasonlítás, általánosítás és konkretizálás erősítésére, mindennapokban történő felhasználására.

Olyan tudást kell kialakítani, amelyet új helyzetekben is lehet alkalmazni. Előtérbe kerül az új ötletek kitalálása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése. Ezzel párhuzamosan érdemes hangsúlyt helyezni a tanulói döntéshozatalra, az alternatívák végiggondolására, a variációk sokoldalú alkalmazására, a kockázatvállalásra, az értékelésre, az érvelésre. Fontos feladat a kritikai gondolkodás megerősítése, a konfliktusok kezelése, az életminőség javítása, az életvitel arányainak megtartása, az értelmi, érzelmi egyensúly megteremtése, a teljesebb élet megszervezése.

Az iskolai tanítás-tanulási folyamatba külső szakértő is bevonható. A külső szakértő kiválasztásáért a külső szakértő által közölt ismeretek és az iskolai pedagógiai program összhangjáért az iskola igazgatója a felelős. A külső szakértő a tanítási órán a kijelölt pedagógus közreműködésével, a tanulási folyamat pedagógiai szempontból történő kontrollja mellett vehet részt a tanítási folyamatban.

Testi és lelki egészség

Az iskolára nagy feladat és felelősség hárul a felnövekvő nemzedékek egészséges életmódra nevelésében, minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Személyi és tárgyi környezetével segítse azoknak a *pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak* a kialakulását, amelyek a gyerekek, a fiatalok egészséges életvitellel kapcsolatos szemléletét és magatartását fejlesztik.

Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értéként való tiszteletére is nevel. A pedagógusok készítsék fel a gyerekeket, fiatalokat arra, hogy önálló, életükben életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket tudjanak hozni, egészséges életvitelt alakítsanak ki, és a konfliktusokat képesek legyenek megoldani.

Fejlesszék a beteg, sérült és fogyatékos emberek iránti elfogadó és segítőkész magatartást. Ismertessék meg a környezet – elsősorban a háztartás, az iskola és a közlekedés, veszélyes

anyagok –, egészséget, testi épséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőit. Készítsenek fel a veszélyhelyzetek egyéni és közösségi szintű megelőzésére, kezelésére. Az iskola feladata az is, hogy felkészítsen az önálló gyalogos közlekedésre, a tömegközlekedési eszközök használatára, az utasbalesetek elkerülésének módjaira.

Figyelmet kell fordítani a veszélyes anyagok, illetve készítmények helyes kezelésére, legfontosabb szabályaira (felismerésére, tárolására). Nyújtsanak támogatást a gyerekeknek – különösen a serdülőknek – a káros függőségekhez vezető szokások (pl. dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, helytelen táplálkozás) kialakulásának megelőzésében. Az iskola megkerülhetetlen feladata, hogy foglalkozzon a szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel, a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítéssel. Az egészséges, harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanulók cselekvő, tevékeny részvételével alakíthatók ki. Fontos, hogy az *iskolai környezet* is biztosítsa az egészséges testi, lelki, szociális fejlődést. Ebben a pedagógusok életvitelének is jelentős szerepe van.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire

A felnőtt lét szerepeire való felkészülés egyik fontos eleme a pályaaorientáció. Általános célja, hogy segítse a tanulók további iskola- és pályaválasztását. Összetevői: az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztése; a legfontosabb pályák, foglalkozási ágak és a hozzájuk vezető utaknak, lehetőségeknek, alternatíváknak a megismerése tevékenységek és tapasztalatok útján. Tudatosítanunk kell a tanulóknak, hogy életpályájuk során többször kényszerülhetnek pályamódosításra.

Az iskolának – a tanulók életkorához és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a *munka világáról*. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek elősegíthetik, hogy a tanulók kipróbálhassák képességeiket, elmélyedhessenek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, ezzel is fejlesztve ön- és pályaismereteiket.

A pályaaorientáció csak hosszabb folyamat során és csak akkor lehet eredményes, ha a különböző tantárgyak, órán és iskolán kívüli területek, tevékenységek összehangolásán alapul. Kiemelt

figyelmet igényel *a rugalmasság, az együttműködés és a bizonytalanság kezelésének a képessége* egyéni és társadalmi szinten egyaránt.

A tanulók hatékony társadalmi beilleszkedéséhez, az együttéléshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a *szociális és állampolgári kompetencia* tudatos, pedagógiaileg tervezett fejlesztése. Olyan szociális motívumrendszer kialakításáról és erősítéséről van szó, amely gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoz magában. A szociális kompetencia fejlesztésében kiemelt feladat a segítséssel, együttműködéssel, vezetéssel és versengéssel kapcsolatos magatartásmódok kialakítása. A szociális és társadalmi kompetencia fejlesztésének fontos részét képezik a gazdasággal, az öntudatos fogyasztói magatartással, a versenyképesség erősítésével kapcsolatos területek (pl. vállalkozó-, gazdálkodó- és munkaképesség).

IV. TEHETSÉGGONDOZÁS, FELZÁRKÓZTATÁS, **ESÉLYEGYENLŐSÉG**

A Szent László ÁMK pedagógiai programja kidolgozott koncepciót tartalmaz a felzárkóztatással kapcsolatban. Kiindulópontját az alábbi idézet jól tükrözi:

„Tanulóink előképzettségében nemcsak a megszerzett ismeretek, készségek terén mutatkoznak jelentős, a lemaradók számára speciális segítség nélkül leküzdhetetlen hátrányt jelentő különbségek, hanem a szocializáció fokában, viselkedésmódban, az udvariassági szabályok ismeretében, személyi higiénia terén, a katolikus vallás szertartásainak, a vallásgyakorlás külső formáinak ismeretében.

Kiváltképpen megkülönböztetett törődésben kell részesítenünk a súlyosan hibás nevelési attitűdök következtében érzelemszegény gyermekeket, akiket csak önmagunk, szeretetünk folyamatos ajándékozásával zárköztathatunk fel.”

A helyzetelemzésben leírtak nem vesztek érvényükből az elmúlt évek során, ezért a programban megfogalmazott eljárásokat alkalmazni kell az intézmény gyakorlatában.

Ezek közül a legfontosabbak a következők:

- a személyiségre káros környezeti tényezők csökkentése, kiküszöbölése,
- a tanulók szocializációs adottságainak fejlesztése,
- csoportbontások alkalmazása,
- differenciált tanórai munkaszervezés,
- egyéni vagy kiscsoportos fejlesztő foglalkozások,
- korrepetálás,
- kidolgozott, integráció az általános iskola nyolc évfolyamán,
- kiépülőben lévő integráció a középiskolában,
- preventív tevékenység több területen
- szakkörök szervezése,
- szintrehozás a belépő évfolyamokon,
- tehetséggondozás,
- versenyeztetés.

Ezek a formák beváltak, fenntartásuk indokolt. Néhány munkatársunk évek óta foglalkozik a tehetséges vagy éppen leszakadó tanulókkal. Felhalmozott tapasztalataik hatékony pedagógiai tevékenységet tesznek lehetővé.

Mindezek mellett azonban érdemes új formákkal is próbálkozni. Az intenzív képességfejlesztő programok során várhatóan nőni fog a tanulókról nyert információk mennyisége, s ezek minőségükben is különbözni fognak a korábbiaktól, mivel már nemcsak a tanórai viszonyok között szerzett tapasztalatokra támaszkodhatnak a pedagógusok. Várható, hogy a tantárgyak ismeretrendszerének elsajátítása során mutatkozó hiányosságok mellett feltárulnak mélyebben rejlő hibák, okok és források. Ezek kezelése új típusú segítséget igényel. Érdemes tehát olyan tehetséggondozási, illetve felzárkóztatási formák megszervezésére törekedni, amelyek a tanulók általános tanulási, szocializációs és egyéb gondjainak megoldását célozzák.

A problémák azonosítása, kezelése, megoldása a pedagógusok csoportmunkáját feltételezi. Kiemelkedő szerepe van ezen a területen a diagnózisnak és a tervezésnek. Ezekben a munkákban az ifjúságvédelmi felelős, a védőnő és az iskolaorvos segítségére is támaszkodhat a felzárkóztatásra készülő pedagógus.

A HELYI TANTERV KIEGÉSZÍTÉSE

V. A NAT MŰVELTSÉGTERÜLETEINEK MEGJELENÉSE A SZENT LÁSZLÓ ÁMK TANTÁRGYI RENDSZERÉBEN ÉS A TANTÁRGYI ÓRASZÁMOK

**A Szent László ÁMK Általános Iskolájának órakeretei a 202/2007. (VII. 31.)
kormányrendelet előírásaihoz igazítva**

2009-től felmenő rendszerben az első és az ötödik évfolyamtól

(A testnevelés a Ktv. 2003. évi módosításának megfelelően 2004 és 2016 között felmenő
rendszerben növekvő óraszámban)

Tantárgy/évfolyam	1.	2.	3.	4.	Összesen
Magyar nyelv és irodalom	7	7	7	7	28,0
Német nyelv és irodalom	5	5	5	5	20,0
Matematika	4	4	4	4	16,0
Környezetismeret	1	1	1	1,5	4,5
Informatika				0,5	0,5
Ének-zene	1	1	1	1	4,0
Rajz	1	1	1	1	4,0
Testnevelés és sport	3	3	3	3	12,0
Technika és életvitel	1	1	1	1	4,0
Összesen	23	23	23	24	93,0
Hittan	2	2	2	2	8,0
Mindösszesen	25	25	25	26	101,0

Az általános iskola órakereteinek összevetése az OKM kerettantervével

Műveltségterület	Tantárgy	Óraszám	OKM kerettanterve
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	28,0	30,5
Matematika	Matematika	16,0	14,5
Élő idegen nyelv	Német nyelv és irodalom	20,0	3,0
Ember és társadalom	Történelem és állampolgári ismeretek (hon- és népismeret)		
	Ember és társadalomismeret, etika		
Ember a természetben	Fizika		

	Természetismeret		
	Biológia és egészségtan		
	Környezetismeret	4,5	5,0
	Kémia		
Földünk - környezetünk	Földrajz		
Művészetek	Magyar nyelv és irodalom (dráma)		
	Ének-zene	4,0	4,5
	Rajz	4,0	6,0
	Mozgókép kultúra és médiaismeret		
	Testnevelés és sport (tánc)		
	Tánc és dráma		
Informatika	Informatika	0,5	1,0
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Technika és életvitel	4,0	4,0
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport (tánc)	12,0	12,0

Tantárgy/évfolyam	5.	6.	7.	8.	Összesen
Magyar nyelv és irodalom	4	4	3,5	3,5	15,0
Történelem és állampolgári ismeretek (hon- és népismeret)	1,5	2,5	2	2	8,0
Német nyelv és irodalom	5	5	5	5	20,0
Ember és társadalomismeret, etika			0,5		0,5
Matematika	4	3,5	3	3	13,5
Fizika			1,5	1,5	3,0
Kémia			1,5	1,5	3,0
Biológia és egészségtan			1,5	1,5	3,0
Egészségtan		0,5			0,5
Földrajz			1,5	1,5	3,0
Természetismeret	1,5	1,5			3,0
Informatika	1	1	1	1	4,0
Ének-zene	1	1	1	1	4,0
Rajz	1	1	1	1	4,0
Testnevelés és sport	2,5	2,5	2	2	9,0
Osztályfőnöki	1	1	1	1	4,0
Mozgókép kultúra és médiaismeret				0,5	0,5
Technika és életvitel	1	1	1	1	4,0
Dráma és tánc	1				1,0
Összesen	24,5	24,5	27	27	103,0
Hittan	2	2	2	2	8,0
Mindösszesen	26,5	26,5	29	29	111,0

Az általános iskola órakereteinek összevetése az OKM kerettantervével

Műveltségterület	Tantárgy	Óraszám	OKM kerttanterve
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	15,0	15,0
Matematika	Matematika	13,5	13,0
Élő idegen nyelv	Német nyelv és irodalom	20,0	12,0
	2. idegen nyelv		
Ember és társadalom	Történelem és állampolgári ismeretek (hon- és népismeret)	8,0	8,0
	Ember és társadalomismeret, etika	0,5	1,0
Ember a természetben	Fizika	3,0	3,0
	Természetismeret	3,0	3,5
	Biológia és egészségtan	3,0	3,0
	Egészségtan	0,5	0,5
	Kémia	3,0	3,0
Földünk - környezetünk	Földrajz	3,0	4,0
Művészetek	Magyar nyelv és irodalom (dráma)		
	Ének-zene	4,0	4,0
	Rajz	4,0	4,5
	Mozgókép kultúra és médiaismeret	0,5	1,0
	Testnevelés és sport (tánc)		
	Dráma és tánc	1,0	
Informatika	Informatika	4,0	3,5
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Technika és életvitel	4,0	3,5
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport	9,0	10,0

A Szent László ÁMK középiskolájának órakeretei a 202/2007. (VII. 31.) kormányrendelet előírásaihoz igazítva

2009-től felmenő rendszerben az első, az ötödik és a kilencedik évfolyamtól
(A testnevelés a Ktv. 2003. évi módosításának megfelelően 2004 és 2016 között felmenő rendszerben növekvő óraszámban)

A gimnázium 5-8. évfolyamának órakeretei

Helyzetelemzés

A Szent László ÁMK megalakulása óta sikerrel működteti a térség egyetlen nyolc évfolyamos gimnáziumát. Mivel az ilyen típusú oktatás sajátossága, hogy a kicsiny gyermekek alkotják az alsóbb évfolyamok tanulóit, ezért a beiskolázási kör korlátozott. Nem lehet két osztálynyi diákot beiskolázni egyetlen évfolyamra. A magában szerveződő osztály viszont a felsőbb évfolyamokon jelent gondot, amikor már a sajátos oktatási célokat, igényeket kell szolgálnia a csoportszervezésnek.

Mindeszekre ügyelve praktikus egy olyan vegyes rendszer kialakítására törekedni, amely az első négy évfolyamon a képességfejlesztésre, a következő négyben pedig az érettségire, felvételire való felkészülésre koncentrálhat tanár és tanuló egyaránt. Ezért a 9-12. évfolyamon olyan rendszer kiépítését célozzuk meg, amely alkalmas arra, hogy a gimnázium más ágairól érkező, jó előképzettséggel rendelkező tanulók azonos csoportokat alkothassanak a nyolc osztályos gimnázium megfelelő évfolyamáról érkező diákokkal.

A középiskola órakeretei

Az órakeretek összeállításának háttérét alkotó törvények

Ktv: 52.§ (3); Ktv.: 52.§ (7); 243/2003./XII. 17: Korm. Rend. 6-7-8.§

1. SZÁMÚ TÁBLÁZAT									
Évfolyam	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Kötelező Ktv.: 52.§ (3)	22,5	22,5	25	25	27,5	27,5	30	30	30
Ebből testnev. Ktv.: 48.§ (2)	2 2008: 2,5	2 2009: 2,5	2 2010: 2,5	2 2011: 2,5	2 2012: 2,5	2 2013: 2,5	2 2014: 2,5	2 2015: 2,5	2 2016: 2,5
Szabadon vál. 243/2003. 7.§	3	3	4	4	4	4	4	4	4
Összesen	25,5	25,5	29	29	31,5	31,5	34	34	34
Hittan 243/2003. 8.§	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Mindösszesen	27,5	27,5	31	31	33,5	33,5	36	36	36

Az 5-8. évfolyam órakeretei

Ezek az évfolyamok az órakereteket a Nat, valamint az OKM kerettantervének ajánlásaihoz igazítja az intézmény. Ezzel biztosítja, hogy a képzés általános jellege lehetővé tegye a tanulók mozgását, azaz biztosítsa, hogy a gimnázium tanulói szükség esetén más iskolában folytathassák tanulmányaikat, illetve azt is lehetővé tegye, hogy más iskolából érkező gyermek is képes legyen beilleszkedni a képzésbe a felsőbb évfolyamokon is.

2. SZÁMÚ TÁBLÁZAT					
Az 5-8. évfolyam órakeretei					
Nyoc évfolyamos gimnázium 5-8. évfolyama					
Tantárgy/évfolyam	5.	6.	7.	8.	Összesen
Magyar	4	4	3	3	14,0
Történelem	2	2	2	2	8,0
Társadalomismeret *(integráció történelem)					
1. idegen nyelv	4	4	5	5	18,0
2. idegen nyelv					
Matematika	4	4	3	3	14,0
Természetismeret	2	2			4,0
Fizika			1,5	1,5	3,0
Kémia			1,5	1,5	3,0
Biológia			1,5	1,5	3,0
Földrajz			2	2	4,0
Informatika	1	1	1	1	4,0
Ének	1	1	1	1	4,0
Rajz	2	2	1	1	6,0
Testnevelés	2,5	2,5	2	2	9,0
Osztályfőnöki	1	1	1	1	4,0
Mozgóképkultúra, médiaismeret				1	1,0
Életvitel - gyakorlati ismeretek	1	1	1		3,0
Tánc és dráma	1	1			2,0
Művészet (integráció: matematika-fizika)					0,0
Összesen	25,5	25,5	26,5	26,5	104,0
Hittan (integráció: etika)	2	2	2	2	8,0
Szabadsáv	3	3	1,5	1,5	9
Mindösszesen	27,5	27,5	28,5	28,5	112,0

3. SZÁMÚ TÁBLÁZAT

A nyolc évfolyamos gimnázium órakereteinek összevetése az OKM kerettantervével

Műveltségterület	Tantárgy	Óra-szám	Az OKM Kerettan-terve
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	14,0	15,0
Matematika	Matematika	14,0	13,0
Élő idegen nyelv	1. idegen nyelv	18,0	12,0
Ember és társadalom	Történelem	8,0	8,0
	Társadalomismeret		
	Ember és társismeret, etika	1,0	1,0
	Bevezetés a filozófiába		
Természetismeret		4,0	3,5
Ember a természetben	Fizika	3,0	3,0
	Biológia	3,0	3,0
	Kémia	3,0	3,0
Földünk - környezetünk	Földrajz	4,0	4,0
Művészetek	Magyar nyelv és irodalom (dráma)		
	Ének-zene	4,0	
	Rajz és vizuális kultúra	6,0	4,5
	Mozgóképkultúra, médiaismeret	1,0	1,0
	Testnevelés és sport (tánc)		
Informatika	Informatika	4,0	3,5
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Fizika		
	Kémia		
	Biológia		
	Testnevelés és sport (tánc)		
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport (tánc)	9,0	10,0

A gimnázium 9-13. évfolyamának órakeretei

Helyzetelemzés

A gimnáziumi oktatás terveit az iskola adottságai határozzák meg. Egy évfolyamon általában három gimnáziumi osztály tanul: a nyolc évfolyamos gimnázium, a négy évfolyamos gimnázium és a nyelvi előkészítő egy-egy osztálya. Az osztályok létszáma általában megfelel a törvényi előírásoknak, de az eltérő adottságok jelentős gondot jelentenek a felsőbb évfolyamokon a csoportképzések során.

A gimnázium kötelező felkészítést biztosít emelt szintű érettségire magyar nyelv és irodalom, matematika, történelem, első idegen nyelv, valamint fizika tantárgyakból, de egyéb igények kielégítésére is törekszik. Ez újabb gondok forrása a két utolsó évfolyamon. A képzést vállaló csoportok órarendjét nagyon nehéz összehangolni, mivel a szétágazó képzési formák órarendje is eltérő. Ezért a csoportlétszámok nem optimálisak, néha túl magasak, máskor igen alacsonyok.

Az új (Nat-hoz igazított) tantárgyi rendszert tükröző óraháló igyekszik kiküszöbölni ezeket a gondokat. Emellett törekszik arra, hogy megfeleljen a Nat és a kerettanterv előírásainak, valamint olyan belső tartalmi szerkezetet alakít ki, amely megfelel az iskola hagyományainak, katolikus jellegének, a városban és vonzáskörzetében megfogalmazódó igényeknek. A felvázolt összetett célrendszer olyan szerkezettel érhető el, amely egyszerre egységes, azaz közös értékeket hordozó és differenciált, azaz képes eltérő igények magas szintű kiszolgálására. Tartalmazza az idegen nyelvek elsajátításával kapcsolatos társadalmi igényekre adott választ, miközben arra is lehetőséget ad, hogy az általános műveltség megalapozása mellett a speciális képzési irányok kialakítását is lehetővé teszi

A kilencedik, valamint a NYEK 10. évfolyamának képzési rendszerét az azonosság jellemzi. A kerettantervi alapóraszámokhoz közelítő tantárgyi keretek mellett emelt szintű első idegen nyelvi képzés jellemzi az évfolyam oktatási struktúráját. Ennek az a célja, hogy a nyelvi csoportok szervezése számára az osztálykereteken kívül a csoportszervezés más módja is rendelkezésre álljon. Ezzel kiküszöbölhető az különösen eltérő tudással rendelkező tanulók azonos csoportba szervezéséből származó probléma, amely jelentősen csökkentheti a nyelvvoktatás hatékonyságát.

A tudásszint szerint szervezett csoportok hatékonyabbak, s ugyanakkor átjárhatók. A tanulók mozgása a különböző csoportok között a tudás kiegyenlítődése esetén lehetséges.

Az évfolyam végén a tanulók alapvetően két képzési irány közül választanak. Az egyik irány a magyar nyelv és irodalom, az ember és társadalom, valamint az idegen nyelv műveltségterületeket kezeli kiemelten, a másik pedig a matematika, az ember és természet, valamint az idegen nyelv óraszámainak magas számával biztosítja a tanulók felkészülését a továbbtanulásra. A képzési irányok kialakítása során cél volt az is, hogy minél több esetben megközelítse az átlagóraszám a Nat-ban meghatározott emelt szintű képzések óraszámait. (243/2003. Korm. rend. 3.§ (5) bekezdés) Mindkét képzési irány jellemzője, hogy az első idegen nyelv terén biztosítja valamennyi tanuló számára az emelt szintű képzést.

Első képzési irány

Kiemelt műveltségterületek:

magyar nyelv és irodalom, ember és társadalom, idegen nyelv

A képzési irány célja a tanulók természettudományos és humán műveltségének magalapozása, a humán műveltség kiterjesztése, a művészetekre, valamint társadalomtudományokra épülő tudás magas szintű szintézisének megteremtése, a műveltségterületnek megfelelő képességek, kompetenciák magas szintű fejlesztése.

A képzés felépítése

A gimnáziumi tanulmányokat folytató tanulók a 9. (a nyelvi előkészítőn a 10.) évfolyamon egységes képzésben részesülnek. A tanév harmadik negyedében választanak képzési irányt, így a következő évfolyamon (10., illetve 11. évfolyam) már a választásnak megfelelően irányonként eltérő képzést biztosít számukra a Szent László ÁMK.

Az első képzési irányon belül a tanulók a 10. (11.) évfolyamon ismételten egységes képzést kapnak. A tanév végén magyar nyelv és irodalomból és/vagy történelemből kell emelt szintű

képzést választaniuk. Ennek megfelelően az utolsó két évfolyamon ismét differenciálódnak a csoportok.

A tanulók választásuknak megfelelően (a hittan óraszámait nem számítva) 33-33 vagy 31-31 órában készülnek az érettségire és a felvételre.

Minden tanuló számára biztosított az emelt szintű képzés magyar nyelv és irodalomból, történelemből, valamint legalább az első idegen nyelvből.

A képzési irány felépítését, valamint szerkezetének összevetését az Oktatási és Kulturális Minisztérium által kiadott kerettantervvel a 2. és 3. táblázat mutatja.

(A táblázat utolsó oszlopa a lehetséges érettségi vizsgákat mutatja a képzés által biztosított óraszámok alapján.

E - a tanulók emelt szintű érettségi vizsgára készülnek.

K - a tanulók középszintű érettségi vizsgára készülhetnek.

N - az óraszám nem elegendő arra, hogy a tanuló sikeres érettségi vizsgát tegyen.

Az érettségi vizsga szintjét az érvényes vizsgaszabályzat szerint nem az iskola, hanem az érettségire készülő vizsgázó határozza meg.)

Kötelező választások az első képzési irány keretei között

Az emelt szintű képzést több tantárgyból csak úgy biztosíthatja az oktatási intézmény, ha kihasználja a törvényben biztosított lehetőséget és felhasználja az első táblázatban felsorolt szabad órakeret adta lehetőségeket. A kilencedik (10.), valamint a tizedik (11.) évfolyamon minden tanuló kötelezően **3,5-3,5 órát választ** a szabad órakeret terhére. Ebből kettőt-kettőt az első, másfelet-másfelet a második idegen nyelv tanulására használ fel.

A tizenegyedik (12.) és a tizenkettedik (13.) évfolyamon a tanulók **3-3 órát választhat** kötelezően a szabadon választható órák keretéből. Ezeket a kiemelt területek (magyar nyelv és

irodalom, történelem) tanulására használják fel. (Aki csak egyik tárgyat választja, annak nem heti 33, hanem 31 órája lesz, tehát csak egy órát választ a szabad órakeret terhére.)

4. SZÁMÚ TÁBLÁZAT						
Az első képzési irány órahálója						
Kiemelt műveltségterületek: magyar nyelv és irodalom, ember és társadalom, idegen nyelv						
Tantárgyak/évfolyamok	9.	10	11.	12.	Összesen	Érettségi
Magyar	4	4	6	6	20,0	E/K
Történelem (*integráció: társadalomismeret)	2	3,5	5,5	7	18,0	E/K
1. idegen nyelv	5	5	5	5	20,0	E/K
2. idegen nyelv	3	2	3	3	11,0	K
Társadalomismeret						N
Matematika	3	3	3	4,5	13,5	K
Fizika	2	1,5	2		5,5	K
Kémia	2	1,5			3,5	K
Biológia		1,5	2	1,5	5,0	K
Földrajz	2	2			4,0	K
Informatika	1,5	1,5	2,5		5,5	K
Ének	2				2,0	K
Rajz és vizuális kultúra		2			2,0	K
Testnevelés	2	2	2	2	8,0	K
Osztályfőnöki	1	1	1	1	4,0	N
Mozgókép-kultúra és médiaismeret				1	1,0	N
Filozófia				1	1,0	N
Tánc és dráma	1	1			1,0	N
Művészet			1	1	2,0	N
Összesen	31	31	33	33	127,0	
Hittan (*integráció: etika)	2	2	2	2	8,0	K
Felhasznált szabad órakeretek	*3,5	**3,5	**3*	**3*	14,0	
Mindösszesen	33	33	35	35	135,0	

A képzési irány órakereteit hasznos összevetni más ajánlások órakereteivel. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium 2008 elején adta ki módosított kerettantervét (2/2008. (II. 8.) OKM rendelet). A következő táblázat ennek szerkezetét veti össze az első képzési irány rendszerével.

5. SZÁMÚ TÁBLÁZAT			
Az 1. képzési irány órahálójának összehasonlítása a kerettantervi óraszámokkal			
Műveltségterület	Tantárgy	Óraszámok	OM kerettanterv
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	20,0	16,0
Matematika	Matematika	13,5	13,0
Élő idegen nyelv	1. idegen nyelv	20,0	11,5
	2. idegen nyelv	11,0	10,5
Ember és társadalom	Történelem	16,0	9,5
	Társadalomismeret	2,0	2,0
	Ember és társadalomismeret, etika	1,0	1,0
	Bevezetés a filozófiába	1,0	1,0
Ember a természetben	Fizika	5,5	5,5
	Biológia	5,0	5,0
	Kémia	3,5	3,5
Földünk - környezetünk	Földrajz	4,0	4,0
Művészetek	Magyar nyelv és irodalom (dráma)		
	Ének-zene	2,0	2,0
	Rajz és vizuális kultúra	2,0	2,0
	Mozgóképkultúra, médiaismeret	1,0	1,0
	Testnevelés és sport (tánc)		
	Tánc és dráma	2,0	1,0
Informatika	Informatika	5,5	5,5
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Fizika		
	Kémia		
	Biológia		
	Testnevelés és sport (tánc)		
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport (tánc)	8,0	10,0

Második képzési irány

Kiemelt műveltségterületek:

Matematika, ember és természet, idegen nyelv

A képzési irány célja a tanulók humán és természettudományos műveltségének magalapozása, a természettudományos műveltség kiterjesztése, kiteljesítése a művészetekre, valamint természettudományokra épülő tudás magas szintű szintézisének megteremtése, a műveltségterületnek megfelelő képességek, kompetenciák magas szintű fejlesztése.

Az oktatás alapját itt a képzést választó valamennyi tanuló számára kötelező magas óraszámú tanított matematika alkotja.

A képzési irány beillesztése a Szent László ÁMK oktatási rendszerébe egyúttal azt is eredményezi, hogy az intézmény eleget tesz a

A képzés felépítése

A gimnáziumi tanulmányokat folytató tanulók a 9. (a nyelvi előkészítőn a 10.) évfolyamon egységes képzésben részesülnek. A tanév harmadik negyedében választanak képzési irányt, így a következő évfolyamon (10., illetve 11. évfolyam) már a választásnak megfelelően irányonként eltérő képzést biztosít számukra a Szent László ÁMK.

A második képzési irányon belül a tanulók a 10. (11.) évfolyamon ismételten egységes képzést kapnak. A tanév végén a növekvő óraszámú matematika mellé kell emelt szintű képzést választaniuk a fizika, a kémia, a biológia tantárgyak közül legalább egyet, legfeljebb kettőt. Ennek megfelelően az utolsó két évfolyamon ismét differenciálódnak a csoportok. A tanulók választásuknak megfelelően (a hittan óraszámait nem számítva) 33-33 vagy 31-31 órában készülnek az érettségire és a felvételire.

Minden tanuló számára biztosított a közel emelt szintű képzés matematikából, a választott tantárgyakból, valamint legalább az első idegen nyelvből.

A képzési irány felépítését, valamint szerkezetének összevetését az Oktatási és Kulturális Minisztérium által kiadott kerettantervvel a 4-5-6., illetve a 7. táblázat mutatja.

(Az órahálókát tartalmazó táblázatok utolsó oszlopa a lehetséges érettségi vizsgákat mutatja a képzés által biztosított óraszámok alapján.

E - a tanulók emelt szintű érettségi vizsgára készülnek.

K - a tanulók középszintű érettségi vizsgára készülhetnek.

N - az óraszám nem elegendő arra, hogy a tanuló sikeres érettségi vizsgát tegyen.

Az érettségi vizsga szintjét az érvényes vizsgaszabályzat szerint nem az iskola, hanem az érettségire készülő vizsgázó határozza meg.)

Kötelező választások a második képzési irány keretei között

Az emelt szintű képzést több tantárgyból csak úgy biztosíthatja az oktatási intézmény, ha kihasználja a törvényben biztosított lehetőséget és felhasználja az első táblázatban felsorolt szabad órakeret adta lehetőségeket. A kilencedik (10.), valamint a tizedik (11.) évfolyamon minden tanuló kötelezően **3,5-3,5 órát választ** a szabad órakeret terhére. Ebből kettőt-kettőt az első, másfelet-másfelet a második idegen nyelv tanulására használ fel.

A tizenegyedik (12.) és a tizenkettedik (13.) évfolyamon a tanulók **3-3 órát választ** kötelezően a szabadon választható órák keretéből. Ezeket a kiemelt területek (fizika, biológia, kémia) tanulására használják fel. Aki csak egy tárgyat választ, annak nem heti 33, hanem 31 órája lesz, tehát csak egy órát választ a szabad órakeret terhére.

A 6-7-8. számú táblázatok a képzési irányon megvalósítható három alapvariáció óraszámait tartalmazza.

6. SZÁMÚ TÁBLÁZAT

A második képzési irány első változata

**Kiemelt műveltségterületek:
matematika, ember és természet (fizika + kémia), idegen nyelv**

Tantárgy/évfolyam	9.	10	11.	12.	Összesen	Érettségi
Magyar	4	3,5	4	4	15,5	K
Történelem (*integráció: társadalomismeret)	2	2,5	2,5	4	11	K
Társadalomismeret						
1. idegen nyelv	5	5	5	5	20,0	E/K
2. idegen nyelv	3	2	3	3	11,0	K
Matematika (*integráció: művészet)	3	4	5	6	18,0	E/K
Fizika (*integráció: művészet)	2	2	4	2	10,0	E/K
Kémia	2	2	2	2	8	E/K
Biológia		2	2	2	6,0	K
Földrajz	2,5	1,5			4,0	K
Informatika	1,5	1,5	2,5		5,5	K
Ének	2				2,0	K
Rajz		2			2,0	K
Testnevelés	2	2	2	2	8,0	K
Osztályfőnöki	1	1	1	1	4,0	N
Mozgóképkultúra és miadialismeret				1	1,0	N
Filozófia				1	1,0	N
Dráma és tánc	1				1,0	N
Művészet (integráció: matematika, fizika)					0,0	N
Összesen	31	31	33	33	128,0	
Hittan (*integráció: etika)	2	2	2	2	8,0	K
Felh. szabadsáv	*3,5	**3,5	**3*	**3**	*14,0	
Mindösszesen	33	33	35	35	136,0	

7. SZÁMÚ TÁBLÁZAT						
A második képzési irány második változata						
Kiemelt műveltségterületek: matematika, ember és természet (biológia + kémia), idegen nyelv						
Tantárgy/évfolyam	9.	10	11.	12.	Összesen	Érettségi
Magyar	4	3,5	4	4	15,5	K
Történelem (*integráció: társismeret)	2	2,5	2,5	4	11	K
Társadalomismeret						
1. idegen nyelv	5	5	5	5	20,0	E/K
2. idegen nyelv	3	2	3	3	11,0	K
Matematika (*integráció: művészet)	3	4	5	6	18,0	E/K
Fizika (*integráció: művészet)	2	2	2		6,0	E/K
Kémia	2	2	2	2	8	E/K
Biológia		2	4	4	10,0	K
Földrajz	2,5	1,5			4,0	K
Informatika	1,5	1,5	2,5		5,5	K
Ének	2				2,0	K
Rajz		2			2,0	K
Testnevelés	2	2	2	2	8,0	K
Osztályfőnöki	1	1	1	1	4,0	N
Mozgókép				1	1,0	N
Filozófia				1	1,0	N
Dráma és tánc	1				1,0	N
Művészet(integráció: matematika, fizika)					0,0	N
Összesen	31	31	33	33	128,0	
Hittan (integráció: etika)	2	2	2	2	8,0	K
Felh. szabadsáv	*3,5	**3,5	***3*	***3**	*14,0	
Mindösszesen	33	33	35	35	136,0	

8. SZÁMÚ TÁBLÁZAT						
A második képzési irány harmadik változata						
Kiemelt műveltségterületek: matematika, ember és természet (fizika + biológia), idegen nyelv						
Tantárgy/évfolyam	9.	10	11.	12.	Összesen	Érettségi
Magyar	4	3,5	4	4	15,5	K
Történelem (*integráció: társadalomismeret)	2	2,5	2,5	4	11,0	K
Társadalomismeret						N
1. idegen nyelv	5	5	5	5	20,0	E/K
2. idegen nyelv	3	2	3	3	11,0	K
Matematika (*integráció: művészet)	3	4	5	6	18,0	E/K
Fizika (*integráció: művészet)	2	2	4	2	10,0	E/K
Kémia	2	2			4,0	K
Biológia		2	4	4	10,0	E/K
Földrajz	2,5	1,5			4,0	K
Informatika	1,5	1,5	2,5		5,5	K
Ének	2				2,0	K
Rajz		2			2,0	K
Testnevelés	2	2	2	2	8,0	K
Osztályfőnöki	1	1	1	1	4,0	N
Mozgókép				1	1,0	N
Filozófia				1	1,0	N
Dráma és tánc	1				1,0	N
Művészet*(integráció: matematika, fizika)					0,0	N
Összesen	31	31	33	33	128,0	
Hittan *(ntegráció: etika)	2	2	2	2	8,0	K
Szabadsáv	*3,5	**3,5	**3*	**3**	*14,0	
Mindösszesen	33	33	35	35	136,0	

Az óraháló változatait a 9. táblázat veti össze az OKM kerettantervi ajánlásával. Ebből kitűnik, hogy a Szent László ÁMK órakeretei a szabadon felhasználható órák beépítésével biztosítja minden tárgyból az alapvető tantervi követelmények elsajátítását, miközben lehetővé teszi a sajátos igények kielégítésére is.

9. SZÁMÚ TÁBLÁZAT			
A második képzési irány órahálójának összevetése a kerettantervi óraszámokkal			
Műveltségterület	Tantárgy	Óraszám	Az OKM kerettanterve
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	15,5	16,0
Matematika	Matematika	18,0	13,0
Élő idegen nyelv	1. idegen nyelv	20,0	11,5
	2. idegen nyelv	11,0	10,5
Ember és társadalom	Történelem	9,0	9,5
	Társadalomismeret	2,0	2,0
	Ember és társadalomismeret, etika	1,0	1,0
	Bevezetés a filozófiába	1,0	1,0
Ember a természetben	Fizika	10,0 / 6,0	5,5
	Biológia	10,0 / 6,0	5,0
	Kémia	8,0 / 4,0	3,5
Földünk - környezetünk	Földrajz	4,0	4,0
Művészetek	Magyar nyelv és irodalom (dráma)		
	Ének-zene	2,0	2,0
	Rajz és vizuális kultúra	2,0	2,0
	Mozgóképkultúra, médiaismeret	1,0	1,0
	Testnevelés és sport (tánc)		
	Tánc és dráma	1,0	1,0
Informatika	Informatika	5,5	5,5
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Fizika		
	Kémia		
	Biológia		
	Testnevelés és sport (tánc)		
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport (tánc)	8,0	10,0

A Nemzeti alaptanterv tartalmazza a műveltségterületek százalékos arányait. Ezekkel összevetve az intézmény képzési szerkezetét, látható, hogy az nem tartalmaz jelentősebb eltérést a Nat ajánlásaihoz viszonyítva. A különbségek nagyságrendjüket tekintve lefedik az OKM kerettantervének eltéréseit.

10. TÁBLÁZAT									
A két képzési irány órakereteinek százalékos összehasonlítása a Nat ajánlásaival									
						Saj. 9-10.		Saj. 11-12.	
	Műveltségi területek		Nat: 9-10.	Nat: 11-12.	1.	2.	1.	2.	
	Magyar nyelv és irodalom	(%)	9-11	(%)	10	12,8	12,0	19,0	12,0
	Élő idegen nyelv		9-12		8	24,0	24,0	24,0	24,0
	Matematika		9-13		9	9,6	11,3	11,0	16,5
	Ember és társadalom		8-13		10	9,0	7,2	18,7	9,7
	Ember a természetben		8-14		8	13,6	16,0	8,2	21,0
	Földünk és környezetünk		8-15		0	6,4	6,4	0,0	0,0
	Művészetek		8-16		2	9,6	8,0	4,5	3,0
	Informatika		8-17		5	4,8	4,8	3,7	3,7
	Életvitel és gyakorlati ismeretek		8-18		0	6,4	6,4	3,0	3,0
	Testnevelés		8-19		8	6,4	6,4	6,0	6,0

A nyelvi előkészítő évfolyam órakeretei

A nyelvi előkészítő évfolyam osztályai szervesen kapcsolódnak a gimnázium másik két képzési formáján működő évfolyamok megfelelő osztályaihoz, ezért csak a kilencedik évfolyamon van jelentős eltérés a négy évfolyamos gimnáziumi képzéshez viszonyítva.

11. TÁBLÁZAT							
Nyelvi előkészítő (magyar nyelv és irodalom, ember a társadalomban kiemelt műveltségterülettel kombinálva)							
Tantárgy/évfolyam	9.	10.	11.	12.	13.	Összesen	Érettségi
Magyar nyelv és irodalom	2	4	4	6	6	20,0	E/K
Történelem	2	2	3,5	5,5	7	18,0	E/K
1. idegen nyelv	10	5	5	5	5	20,0	E/K
2. idegen nyelv	4	3	2	3	3	11,0	K
Társadalomismeret*(integráció: történelem)							N
Matematika	2	3	3	3	4,5	13,5	K
Fizika		2	1,5	2		5,5	K
Kémia		2	1,5			3,5	K
Biológia			1,5	2	1,5	5,0	K
Földrajz		2,5	1,5			4,0	K
Informatika	5	1,5	1,5	2,5		5,5	K
Ének		2				2,0	K
Rajz			2			2,0	K
Testnevelés	2	2	2	2	2	8,0	K
Osztályfőnöki	1	1	1	1	1	4,0	N
Mozgókép					1	1,0	N
Filozófia					1	1,0	N
Dráma és tánc		1	1			2,0	N
Művészet				1	1	2,0	N
Természetismeret, önismeret	2						
Összesen	30	31	31	33	33	128,0	
Hittan *(integráció: etika)	2	2	2	2	2	8,0	K
Felhasznált szabadsáv		*3,5	**3,5	**3*	**3**	*14,0	
Mindösszesen	32	33	33	35	35	136,0	

A Szent László ÁMK Szakközépiskolájának órakeretei

Helyzetelemzés

A szakközépiskola képzési rendszerével sajátos helyet foglal el baja és környéke oktatási rendszerében. A több évtizedes országos és helyi szakmai fejlesztések eredményeként kialakult képzési tartalomhoz hasonlót egyetlen iskola sem kínál a közelben. (A legközelebbi testvériskolák Barcs, Szolnok és Szegedén működnek.) ebből következik, hogy a képzés tartalmát tekintve gyakorlatilag versenytárs nélkül építkezik a szakközépiskolai képzés. Ugyanakkor azonban azok a kihívások, amelyek általában érik a közoktatást, benne a középfokú szakképzést, a Szent László ÁMK-t sem kerülik el.

A tanulók előképzettsége egyre több hiányosságot mutat, motiváltságuk problémás, családi támogatottságuk egyenetlen.

Mindezek komoly problémát jelentenek a szaktárgyak és a közismereti tárgyak tanítása során egyaránt. Ezért olyan tantárgyi rendszer kialakítása tűnik célszerűnek, amely a közismereti és a szakmai területek ápolását egyaránt szolgálja. Ebből következik, hogy a rendszer igyekszik követni az általános tendenciákat, remélve, hogy a 13-14. évfolyamon futó szakképzés alkalmas lesz arra, hogy a korábbi évfolyamokon szerzett szakmai alapokra építve jó szakembereket juttasson a munkaerőpiacra.

A szakközépiskola órahálóját a 9. táblázat tartalmazza. (Az alkalmazott jelzések megegyeznek a korábban használt jelekkel.)

12. TÁBLÁZAT						
A szakközépiskola órahálója						
Tantárgy/évfolyam	9.	10	11.	12.	Összesen	Érettségi
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4,5	16,5	K
Történelem	2,5	2,5	3	4,5	12,5	K
Társadalomismeret*(integráció: történelem)						N
1. idegen nyelv	3	3	3	4	13,0	K
2. idegen nyelv						
Matematika	3,5	3,5	3	4	14,0	K
Fizika	2	1,5	2		5,5	K
Kémia	1,5	2			3,5	K
Biológia		1,5	2	2	5,5	K
Földrajz	2	1			3,0	K
Informatika	2	2	2		6,0	K
Ének	1	1			2,0	K
Rajz	1	1			2,0	K
Testnevelés	2	2	2	2	8,0	K
Osztályfőnöki	1	1	1	1	4,0	N
Szakmai elmélet	2		4	4	10,0	K
Szakmai gyakorlat	3	5	4	4	16,0	K
Összesen	30,5	31	30	30	121,5	
Hittan *(integráció: etika)	2	2	2	2	8,0	K
Szabadsáv	*0,5	*0,5	*4	*4	9,0	
Mindösszesen	32,5	33	32	32	138,5	

A szakközépiskola rendszerének és az OKM ajánlásának összehasonlítását a 13. táblázat mutatja.

13. TÁBLÁZAT			
A szakközépiskola és az OKM kerettantervének összevetése			
Műveltségterület	Tantárgy	Óraszámok	Az OKM kerettanterve
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	16,5	16,0
Matematika	Matematika	14,0	12,0
Élő idegen nyelv	Idegen nyelv	13,0	12,0
Ember és társadalom	Történelem	12,5	9,0
	Társadalomismeret		
	Ember és társadalomismeret, etika	1,0	1,0
	Bevezetés a filozófiába		
Ember a természetben	Fizika	17,5	14,0
	Biológia		
	Kémia		
Földünk - környezetünk	Földrajz		
Művészetek	Magyar nyelv és irodalom (dráma)		
	Ének-zene	2,0	2,0
	Rajz és vizuális kultúra	2,0	2,0
	Testnevelés és sport (tánc)		
Informatika	Informatika	6,0	6,0
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Fizika		
	Kémia		
	Biológia		
	Testnevelés és sport (tánc)		
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport (tánc)	8,0	10,0

Szakmai orientáció és szakmacsoportos alapozó oktatás

A szakmai előkészítő, szakmai alapozó oktatás lehetőséget nyújt a kiválasztott szakmacsoport közös szakmai elméleti és gyakorlati ismereteinek elsajátítására, készségek, képességek fejlesztésére, az érettségire való felkészülésre, a pályaválasztási döntés, illetve a szakirányú felsőfokú továbbtanulás előkészítésére és az érettségi utáni szakképzés megalapozására.

A helyi pedagógiai programokban a szakközépiskolák meghatározhatják, hogy kívánják-e szakmai orientációt, és szakmacsoportos alapozó oktatást folytatni. Ha pedagógiai programjukba

nem építenek be szakmai előkészítő, szakmai alapozó oktatást, akkor megnövelhető a szabadon tervezhető tanulói foglalkozások helyi óraszama. Ha ilyen oktatást folytatnak, akkor a kerettantervi időkeret, illetve arányok szerint kell elkészíteniük helyi pedagógiai programjukat.

A szakmai előkészítő, szakmacsoportos alapozó oktatás tartalmát, követelményeit a szakképző iskolák helyi tanterveikben határozzák meg az alábbiak együttes figyelembevételével:

- a) az érettségi vizsgakövetelmények
- b) az OKJ szakképesítések központi programjai,
- c) a szakmai orientáció és a szakmacsoportos alapozó oktatás kerettantervi programjai, illetve ezek követelményei.

SZAKMAI ORIENTÁCIÓ:
9.évfolyam összes óraszama: 185
Elmélet: 74
Gyakorlat:
10.évfolyam összes óraszama: 185
Elmélet: 0
Gyakorlat: 185

SZAKMACSOPORTOS ALAPOZÓ OKTATÁS:
11.évfolyam összórása: 296
Elmélet: 148
Gyakorlat: 148
12.évfolyam összórása: 256
Elmélet: 128
Gyakorlat: 128

VI. KÖVETELMÉNYRENDSZER ÉS ÉRTÉKELÉS

Az értékelés elvei

Értékelés nélkül semmilyen pedagógiai folyamat sem képzelhető el. Kompetenciafejlesztést is vállaló pedagógiai gyakorlat nem szakad el a hagyományos pedagógiai kultúrától. Az oktatás korábbi céljai, tartalmai, eszközei átalakulnak ugyan, de jelentős mértékben érvényesek maradnak. A tanulónak változatlanul el kell sajátítaniuk tantárgyi ismereteket, tudásrendszereket. Ezért a Szent László ÁMK korábban kialakított értékelési gyakorlata - amely megfelel a közoktatási törvény előírásainak - változatlanul érvényben marad.

De a napi gyakorlatban megjelenő kompetenciafejlesztést célzó pedagógiai munka sem maradhat értékelés nélkül. Ebben a rendszerben is – akárcsak a hagyományos pedagógiai kultúra értékelési gyakorlatában – a tanuló, a tanulói teljesítmény áll a középpontban, de az értékelés új elemekkel, módszerekkel, céltartalmakkal lesz gazdagabb, mivel ezen a téren a hagyományos osztályozás alkalmazása nem célravezető. A kompetenciafejlesztés során a másutt leginkább használatos szummatív (összegző, lezáró) értékelés szerepe kicsiny, jelentéktelen, ellenben megnő a diagnosztikus (feltáró) és a formatív (fejlesztő) értékelés jelentősége.

Az értékelés új területei

A pedagógiai tevékenység értékelése

- **A programok értékelése**

A kompetenciafejlesztés során mindvégig értékelni kell azokat a pedagógiai terveket, módszereket, munkaformákat, amelyek által a fejlesztések megvalósulnak. Mivel minden pedagógus részt vállal ebből a munkából is, nagyon fontos a rendszerek értékelése, beválásuk, hatékonyságuk vizsgálata. Ezáltal rengeteg munka, idő és energia takarítható meg, hiszen az érzékelt hibák, hiányosságok viszonylag gyorsan javíthatók.

A tanulói munka értékelése

A tanulói teljesítmények értékelése is összetettebb, más jellegű, mint a hagyományos munka rendszerében. Nagy hangsúlyt kap a fejlesztő értékelés, hiszen a legfontosabb cél a fejlesztés. Ez mindenképpen felértékeli a bátorító, partnerközpontú pedagógiai munkát.

- **A tanulói munka értékelése - Önértékelés**

A tanulói munka értékelése történhet önértékeléssel, mivel a témahetekbe rendezett kompetenciafejlesztés egyik célja éppen az, hogy erősítse a tanulók tanulás iránti elkötelezettségét, saját, valamint társaik fejlődésével kapcsolatos felelősségvállalását. Ez megkívánja, hogy a tanulók képesek legyenek saját teljesítményük vizsgálatára, értékelésére. Ennek formái eleinte külső (tanári) irányítással működtethetők, később várhatóan a külső segítség mértéke csökkenhet.

A tanulói munka értékelése csoportos értékeléssel

- **A tanulói munka értékelése pedagógusok által**

A tanulói munka értékelése a programban résztvevő pedagógus egyik fontos feladata. A hagyományos, érdemjegyeket alkotó módszer ezen a területen nem célravezető, mivel itt a tanulók fejlődése, haladása legalább annyira fontos, mint tényleges teljesítménye. Ezért itt az írásos értékelés egyszerű formáit kell alkalmazni.

- **A tanulói munka értékelése – A szülő értesítése**

Mivel a fejlesztés a fontos pedagógiai tevékenységek közé tartozik, törekedni kell arra, hogy a tanulók előmeneteléről a szülők tájékozódhassanak. Ezért az írásos értékelés minden évben nyilvánossá tehető olyan módon, hogy minden szülő csak saját gyermekére vonatkozó adatokhoz juthasson hozzá.

VII. A NEM SZAKRENDSZERŰ OKTATÁS SZERVEZÉSE A SZENT LÁSZLÓ ÁMK-BAN

Törvényi háttér :

1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról

2003. évi LXI. törvény

2006. évi LXXI. törvény

Az időkeret meghatározása

A nem szakrendszerű oktatás időkereteinek meghatározása során az Oktatási Minisztérium ajánlásait veszi figyelembe az intézmény. Mivel az ilyen módon szervezett oktatásra fordított időkeret arányai iskolánként eltérhetnek egymástól, a mi iskolánk a 2008/2009-es tanévben a következő módon teljesíti a törvényi előírásokat:

- A nem szakrendszerű oktatásra fordított órák számát heti 6 órában határoztuk meg, ami a rendelkezésre álló időkeret közel 23 százaléka.
- Ezt kiegészíti az évente két alkalommal szervezett projekthét. Így éves szinten az időkeret közel 28 százalékában folyik nem szakrendszerű oktatás.

A nem szakrendszerű oktatásba bevont tantárgyak köre

Az alábbi táblázatban tüntetjük fel az érintett tantárgyakat.

Tantárgy	Heti óraszámok	
	Összes	Nem szakrendszerű
Magyar nyelv és irodalom	4	1
Matematika	4	1
Német nyelv és irodalom	5	1
Rajz	1	1
Technika	1	1
Ének-zene	1	1
Mindösszesen:	16	6

A diákok besorolása a nem szakrendszerű oktatásba

A kulcskompetenciák kialakítását, fejlesztését erősíti a nem szakrendszerű oktatás, amelyre mindenkinek szüksége van a személyes boldoguláshoz és fejlődéshez, ezért intézményünkben minden diák részt vesz ebben az oktatási formában.

A Szent László ÁMK-ban az ötödik évfolyam 2 osztállyal indul. Ez lehetővé teszi közös csoportok szervezését a két osztály diákjaiból. A diákokat a különböző csoportokba a korábbi évek tanulmányai során mutatott alapvető készségek és képességek fejlettsége alapján soroljuk be.

A nem szakrendszerű oktatás csoportjainak összeállítása során az alábbi információkra építünk:

- első három évfolyam szöveges értékelése,
- a negyedik évfolyam első félévének szöveges értékelése, valamint a tanév végén elért eredmények,
- negyedik évfolyam kompetenciamérésének eredménye,
- más iskolából érkezett diákok esetén az átadó iskola véleményének kikérése,
- egyéb diagnosztikus mérések.

A besorolást a szülővel folytatott konzultáció előzi meg, amelynek során a diagnózisokra támaszkodva kínálunk fejlesztési lehetőségeket és irányokat a tanulók számára.

Kiemelt fejlesztési irányok a nem szakrendszerű képzés keretei között

➤ Olvasáskészség

Szövegértő és élményszerző olvasás gyakoroltatása, fejlesztése optimálisan fejlett olvasáskészség kialakítása.

➤ Íráskészség

Az íráskészség kidolgozásához, kimunkálásához a tanulók jelentős része esetén nem elegendő az első négy évfolyamon rendelkezésre álló idő, ezért előfordul, hogy a kellő kidolgozottság hiánya következtében írásuk szétesik, folyamatosan romlik, olvashatatlaná válik. Ezen tanulók esetén a nem szakrendszerű képzés keretei között további gyakorlásra nyílik lehetőség.

➤ **Elemi számolási készség**

Az elemi számolási készség optimális kiépülése és gyakorlottsága nélkül a matematika tanítása bizonytalan alapokra támaszkodik, ezért a tantárgy oktatása kudarcok sorozatához vezet. Az elemi készségek optimális szintű elsajátítása az iskolai kulcsfolyamatok része. A nem szakrendszerű oktatás keretei lehetőséget nyitnak arra, hogy a tanulók további két éven keresztül folytassanak olyan tevékenységet, amely az optimális szint elérését lehetővé teszi. Feltételezhető, hogy ezek után matematika terén gyorsabban fejlődnek, így a nem szakrendszerű tevékenységbe fektetett idő megtérül.

➤ **Elemi rendszerező képesség**

Minden iskolai tevékenység nélkülözhetetlen alapja a kombinatív képesség optimális kidolgozottsága, ezért különösen fontos a megfelelő szint elérése minden tanuló számára.

A nem szakrendszerű oktatásszervezés során kiemelt figyelmet érdemlő pedagógiai feladatok

- Az önálló tanulás és jegyzetelés feltételeinek megteremtése.
- Az önálló információszerzés és információfeldolgozás képességének fejlesztése.
- A kommunikációs képességek fejlesztése. (Írásban és szóban egyaránt.)
- A szociális kompetenciák fejlesztése.
- Térbeli és időbeli viszonyokban való tájékozódás.
- Mennyiségi viszonyokban való tájékozódás.
- A tanítói és tanári (a nem szakrendszerű és a szakrendszerű) tanulásszervezési és módszertani struktúrák arányos alkalmazása.

A nem szakrendszerű oktatásban oktatási feladatokat ellátók köre

A közoktatási törvény által előírt megfelelő végzettséggel rendelkező pedagógusok végezhetik a nem szakrendszerű oktatási feladatokat. Intézményünkben jelenleg is több tanítói diplomával rendelkező munkatárs alkalmazható ennek a feladatnak az elvégzése során.

A munkaerő-gazdálkodás azonban már középtávon is megköveteli, hogy legalább két tanár rendelkezzen a nem szakrendszerű oktatáshoz szükséges végzettséggel. Ebből következik, hogy a közeljövőben két munkatársunk továbbképzésével kell számolni.

A nem szakrendszerű képzésben oktatott tanulók továbbhaladásának feltételei

A nem szakrendszerű oktatásban tanított diákok továbbhaladását két szempont határozza meg. A nem szakrendszerű oktatás során elsajátított készségekről, ismeretekről minden tanuló évente két alkalommal szöveges értékelést kap. Az értékelésben jelzett fejlesztési eredményektől függetlenül léphetnek a diákok a felsőbb évfolyamokra. (Tehát a nem szakrendszerű oktatás keretei között nyújtott teljesítmény nem befolyásolja a továbbhaladást.)

A szakrendszerű oktatás keretei között szerzett ismeretekről a tanulóknak a pedagógiai programban, valamint a helyi tantervben meghatározottak szerint kell számot adniuk. Továbbhaladásuk az említett dokumentumokban meghatározottak szerint történhet. (Ebből következik, hogy amennyiben ezen a téren a tanulók teljesítménye nem éri el a szükséges minimális szintet, javító vizsgára kényszerülnek vagy tanévet ismételnék.

A helyben szokásos értékelési módok mellett a diákok szüleinek minden tanévben 2 konzultációt tartunk, annak érdekében, hogy a diákok teljesítményét folyamatosan nyomon lehessen követni. Ezek időpontját minden tanév novemberében és áprilisában látjuk optimálisnak.

Kiegészítések

1. A nem szakrendszerű oktatás terveink szerint a tanév egészére kiterjed. A fejlesztések eredményessége megítélésünk szerint jelentős mértékben attól függ, hogy a nem szakrendszerű oktatási tevékenységet milyen mértékben erősítik majd a többi tárgyat tanító pedagógusok. Ahhoz, hogy a közös erőfeszítések optimális eredményt hozzanak egész évre kiterjedő, heti órarendre szervezett kooperatív pedagógusi tevékenységre lesz szükség.
2. Mivel csak a 4. tanév végén határozató meg, hogy az 5. évfolyamon milyen képességekben, készségekben szorúlnak majd fejlesztésre a tanulók, ezért a következő év nem szakrendszerű feladatának pontos meghatározása a szükséges diagnózisok felállítása után végezhető el.
3. A nem szakrendszerű oktatásban részesülő tanulók fejlődését minden negyedév végén rögzíteni kell. Előfordulhat, hogy lesznek olyan diákok, akik gyorsabban fejlődnek, mint társaik, ezért lehetőséget kell teremteni arra, hogy ők átléphessenek a szakrendszerű oktatásban részesülő csoport tagjai közé.
4. A 2008/2009-es tanév végén értékeljük a nem szakrendszerű oktatás első évéből leszűrt tapasztalatokat, ha szükségesnek látjuk, módosítjuk az elképzeléseinket.

Baja, 2008. december 4.

Keresztes József
igazgató